

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	4
I. İKLİM HABERCİLİĞİ KAVRAMLARI	10
İklim haberciliği nedir, ne değildir?	10
İklim değişikliği ile ilgili temel kavramlar	18
Sera gazları	20
Karbondiyoksit eşdeğeri (CO ₂ e)	22
Karbondiyoksit yoğunluğu ve karbondiyoksit emisyonu	22
Küresel ısınma ve iklim değişikliği	26
Net sıfır emisyonu	27
İklim haberlerinde dönüşen dil	
II. HABERİNİZİ KURGULARKEN: FARKLI HABER TÜRLERİ VE MÜŞKÜLPESENT EDITÖRÜN İNSAFSIZ STANDARTLARI	
Yavaş gazetecilik ve farklı kurgular	
Ters piramit tekniği	
İnsan hikâyeleri	
Raporlara dayalı haberler	
Çözüm gazeteciliği	
Verilere dayalı haberler	
İzlenim metinleri	
Ham bilgi nerede gizli?	
Bilgi edinme başvuruları	
Fikri takip	
Sonuç	

III. İKLİM VE ÇEVRE HABERCİLİĞİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET

Toplumsal Cinsiyet Nedir?

Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İklim Krizi

Haber İçeriklerinde Kadınlar

Haber Örnekleri

İklim ve Çevre Haberciliğinde Türcülük

114

Türcülük Nedir?

116

Haber Örnekleriyle Türcülük

Öneriler

Sunuş

Sunuş

Araştırmacı, titiz, ısrarlı ve etik gazetecilik

İklim krizi, ekolojik tahribat ve evre suçları genellikle günümüzün hızlı, anlık haber anlayışının kapsama alanının dışında kalıyor. Bunun başlıca sebepleri arasında şunları sayabiliriz:

- İklim ve ekoloji gazeteciliği haberlerin yerinden yapılmasını gerektirdiğinden, masa başında telefonla ve birkaç alıntıyla ele alınmaları zor.
- Haberlerin bağlamı arka plan bilgiyle bir anlam ifade ediyor, oysa muhabirlere ve editörlere uzmanlaşma olanağı sunulmuyor.
- Haberlerin çoğu araştırma ve fikri takip gerektiriyor; medya yöneticileri ise muhabirlerin veya editörlerin değil bir gün, birkaç saatten fazla zaman ayıracakları haberlere bile sıcak bakmıyorlar.

İklim ve ekoloji gazeteciliği emek yoğun ve konuya dair birikime gereksinim duyan bir habercilik pratiği. Özellikle de itidalli, sakın bir haber diliyle yayına hazırlandıkları zaman, ne yazık ki az emek gerektiren ve sansasyonel başlıklarla sunulabilen haberlere nazaran çok daha az trafik alıyorlar. Ayrıca, sadece iktidarı değil, muhalefetin yönettiği belediyeleri ve medyaya reklam veren şirketleri de eleştiren haberler yayınlamak söz konusu olabiliyor.

Tüm bu etmenler bir araya geldiğinde, iklim felaketleri veya sosyal medyada ses getiren toplu eylemler olmadığında, bu alandaki haberler göz ardı ediliyor. Fakat iklim gazeteciliğin dönüştürücü gücü de burada. Neden mi?

1. İnfial haberciliğine karşı yavaş, titiz bir gazetecilik

Türkiye’de gelir modeli virallik üzerine kurulu. Dokuz dijital haber kuruluşunun 2025’in Mart ayında Google’ı protesto etmesinin temel sebebi de bu: Google trafiği azaldığında, haberlerin görüntülenme sayıları da büyük ölçüde düşüyor. Ancak bu trafiği yüksek tutmanın temel yolu, nitelik yerine niceliğe öncelik vermekten geçiyor. Gelişmeleri anlık ve olabildiğince tıklamaya davetkâr bir başlıkla vermek de görüntülemeyi artıran başlıca unsurlardan. Hal böyle olunca, iklim ve ekoloji, ancak müsilaj ya da orman yangınları gibi olaylar toplumda bir infial yarattığında gündeme alınıyor. Haberciliğin dili de mantığı da infial yaratmak ya da toplumda var olan infialden nemalanmak üzerine kurulu.

Oysa ekolojik tahribatın etkileri, çok istisnai durumlar dışında yavaş yavaş görülüyor. Bu durumu ifade etmek için iklim literatüründe önemli bir kavram var: “Yavaş şiddet.” Kavramın mucidi Rob Nixon, *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor* (“Yavaş Şiddet ve Yoksulun Çevreciliği”) adlı kitabında ekolojik şiddetin ana sebebinden kaynaklı sonuçların dağınık olabileceğini ve sebep-sonuç ilişkisinin her zaman doğrudan kurulamayabileceğini vurguluyor. Bu da, bu “yavaş suçların” faillerini ortaya çıkarabilmek için çoğu zaman alanında uzmanlaşmış gazetecilerin uzun bir zamana yayılan bir araştırmaya gereksinim duydukları anlamına geliyor. Ayrıca, bu suçları ısrarla gündemde tutmak ve insani boyutunu ortaya koymak için de, haberlerin alacağı trafikten bağımsız bir yayın politikası izlemek önem taşıyor.

2. “Less is more” (az ama öz)

Gazetecilik dijitalleştikçe, haberler büyük ölçüde sosyal medya ve uygulamalar üzerinden yaygınlaşıyor. Eğer geçmişte gazetelerdeki alan ve haber bültenlerindeki kısıtlı süre haber miktarını belirlediyse, artık haber akışını kısıtlayan herhangi bir engel yok. Böylelikle haber, sınırlı bir kaynak olan dikkatimizden pay alabilmek için sosyal medya üreticileriyle ve muhtelif uygulamalarla yarışır hale geldi.

Gazeteciliğin dikkat endüstrisinin bir parçası olması, yine viralliliğin öncelikli tutulmasını ve gündemi infialin belirlemesini körükledi. Çok önemli bir olay yaşandığı izlenimi veren “son dakika” başlıklarını, iddialardan ibaret haber içeriklerini kim tıklamadı? Ancak, özellikle de Türkiye’de, bu “dikkat gaspı” zamanla bütün bir sektörün güvenilirliğini ve inandırıcılığını da sorgulatmaya ve zedelemeye başladı.

Böyle bir ortamda, uzmanlık alanı belirlemek daha fazla önem taşıyor. Okur kitlesiyle ilişkinizi haber yaptığınız konu başlıklarını daraltarak ve içerik sayısını azaltarak daha şeffaf bir şekilde kurmak mümkün. Gazeteciliğin en önemli kabiliyetlerinden biri, haberleri önemlerine göre seçmek ve sıralamaktır. Şayet alanınızı daraltırsanız, okura önemli bulduğunuz, “dikkatine değer” bir haber seçkisi sunma vaadinde bulunuyorsunuz. Bu aynı zamanda niceliğe karşı, niteliğe odaklanmak demek.

3. Bir etik olarak iklim adaleti

Gazeteciliğin tarafsızlık ilkesinin en büyük dayanağı, kamu yararını gözetken kolektif bir denetim sağlaması. Başta hükümet olmak üzere, yöneticilere, kurumlara ve şirketlere karşı kamuyu koruması medyayı dördüncü güce dönüştürdü. Kaldı ki medyanın hükümetler tarafından zapturapt altına alınması da toplumu bu kamusal denetim görevinden yoksun bırakmayı hedefliyor.

Gazeteciği şekillendiren somut etik kurallar vardır. Bu çerçeveden bakıldığında, sosyal adalet de bu etiğin ayrılmaz bir parçası. Günümüzün sorunlarını da dikkate aldığımızda, bunu genişletebiliriz: Haberlerde toplumsal cinsiyeti gözetmek gibi iklim adaleti de bu etiğin görmezden gelemeyeceği unsurlardan. Nitekim, cinsiyet temsiliinde sağlamakta ve iklim krizini gündemde tutmakta gazeteciler çok önemli bir rol oynuyor.

Earth Journalism Network adlı iklim gazetecileri ağı için 2024'te *Covering the Planet* başlığıyla Avustralya'daki Deakin Üniversitesi tarafından hazırlanan bir rapora göre iklim ve ekoloji alanında çalışan gazetecilerin yüzde 11'i fiziksel şiddete maruz kalmış, yüzde 30'u ise haklarında dava açılmakla tehdit edilmiş. Bu sayılar, gazetecilerin kamusal denetiminin ne kadar gerekli olduğunu göstermeye yetiyor. Nitekim medya sustuğunda, bu güç odaklarının doğayı istismar etmeleri çok daha kolay hale gelecek.

Bu kılavuz, iklim ve ekoloji gazeteciliğinin dayandığı üç temel unsurdan oluşuyor.

Birincisi: İklim kavramları. İklim haberlerinde sıklıkla bilimsel kavramlara başvuruluyor. Bunların doğru ve bilinçli kullanımı iyi gazeteciliğin önemli bir kriteri. **Elif Ünal**, en önemli kavramları, mefhumları ve kilit kelimeleri bize özetliyor

İkincisi: Haber yazma metodolojisi. Bu bölümde, iklim ve ekoloji haberlerinde gazetecilerin başvurabilecekleri farklı kurguları, haber yazma metodolojisinde dikkat edilmesi gereken unsurları ve fikri takip boyutunu ele alıyorum.

Üçüncüsü: Toplumsal cinsiyet ve hayvan hakları odaklı gazetecilik. **Çiçek Tahaoğlu**, iklim ve ekoloji haberlerinin toplumsal cinsiyet boyutunu açıklıyor ve haber dilinde türçülüğü arındırmanın biçimlerini anlatıyor.

Araştırmacı, titiz, ısrarlı ve etik gazeteciliği yeniden tesis etmenin yolu ayrıca editör ve muhabir zincirini yeniden tesis etmekten geçiyor. Türkiye’de gazeteciliğin önündeki en büyük engellerin başında verilen emeğin değersizleştirilmesi. Genel yayın yönetmenleri olgulara dayalı bir gazetecilik yerine, köşe yazarlarının editör denetiminden geçmeyen basit ve ucuz kanaat yazıları üzerinde bir yayın politikası benimsemeyi tercih ediyor. Bu kolaycılık yüzünden Türkiye’de sağlık, gıda, atıklar, fosil yakıtlar veya biyoçeşitlilik gibi alanlarda uzmanlaşmış muhabirler veya editörler yok. Mutfakta, haber merkezlerinde veya parça başı çalışan gazeteciler çok düşük ücretlere mahkûm ediliyor. Yapılan iş ise kopyalayıp yapıştırmaktan ibaret.

Oysa iyi gazetecilik, iyi gazetecilerle yapılır. İyi gazeteciler, nitelikli haberlerle meşgul olmayı istedikleri gibi, hayatlarını idame ettirebilecek bir gelir sahibi olmayı da hak ediyor. İklim ve ekoloji haberlerine yönelik gelecekte gazetecilerin ilgisinin ve kamusal talebin artması, medya yöneticilerini de gazeteciliğin özüne dönmeleri için bir baskı oluşturması kaçınılmaz.

İklim Haberciliği Kavramları

1.

İklim haberciliği nedir, ne değildir?

Gazetecilik alanında ekoloji haberciliği veya evre haberciliği, iklim haberciliğine kıyasla çok daha aşına olduğumuz kavramlar. Ekoloji haberciliğinin kökeni çok daha eskiye uzanıyor çünkü insanlar olarak parçası olduğumuz doğayla ilişkimiz ve ilişkilenme biçimimiz her zaman bir haber konusu niteliğinde. İklım haberciliğine dair yazılan akademik makalelere baktığımızda ise iklım haberciliği teriminin son on yıllarda lgatimize girdiğini görüyoruz.

İklım haberciliği, iklım değişikliği ile ilgili gelişmeleri, bilimsel verileri, politikaları ve toplumsal etkileri ele alan bir gazetecilik türü. Bu alan, karbon emisyonları, küresel ısınma, iklım politikaları, yenilenebilir enerji, karbon piyasaları gibi konulara odaklanır. Ayrıca iklım krizinin ekonomi, sağlık, gıda güvenliği ve insan hakları üzerindeki etkilerini de inceler.

Ekoloji haberciliği ise doğa, ekosistemler ve çevresel süreçlerle ilgili haberleri kapsayan daha geniş bir alan. Biyolojik eşitlilik, doğal yaşam alanlarının korunması, çevresel felaketler, sürdürülebilirlik, yeşil ekonomi ve evre politikaları gibi konular ekoloji haberciliğinin temelini oluşturur.

Kapsam itibariyle ekoloji haberciliğinin, iklim haberciliğini de içerisine alan çok daha geniş bir alan olduğunu söylemek mümkün. Bir başka ifadeyle her iklim haberi aynı zamanda bir ekoloji haberi olurken, her ekoloji haberi bir iklim haberi olmak zorunda değil.

rnek olarak aşağıdaki haberleri yakından inceleyelim:

INDEPENDENT
Türkçe

“Ayılık yapma” demeden önce bir kez daha düşünün

Ayılardan yeni keşfedilen iletişim yetenekleri, insanların bu konuda hayvanlardan daha üstün olduğuna dair inanca gölge düşürdü

| Cuma 22 Mart 2019 13:00

Colin Drury - The Independent

Ayılarda tespit edilen gelişmiş **iletişim** becerileri bu yeteneğin sadece insanlarda bulunduğu dair varsayımları şüpheye düşürdü.

İlk örneğimiz Independent Türkçe'de yayınlanmış bir haber. Daha önce yalnızca insan türüne ait olduğu düşünülen yüz hareketlerini taklit etme yeteneğinin dünyanın en küçük ayı türü olan güneş ayılarında da bulunduğunu ortaya koyan bir araştırmayı ele alıyor. Başlıktaki kelime oyunu talihsizliğini yok sayarsak hem parçası olduğumuz doğaya ilişkin bir bilgiyi bize ulaştıran hem de onunla ilişkilene biçimimizdeki hatayı da ortaya koyan güzel bir ekoloji haberi örneği.

Boz ayıların ve Kutup ayılarının karşılaşmasından yeni melez türler doğdu

Artan sıcaklıklar yüzünden boz ayıları daha kuzeye göçmeye başladı. Kuzey Kutup Dairesi'nde eriyen buzlar nedeniyle birçok Kutup ayısı da güneye doğru yol aldı. İki türün karşılaşmasından yeni melez türler ortaya çıktı.

YEŞİL GAZETE 26/04/2021

Marmara'da müsilaj: Kapasiteyi aşan atıklar doğrudan denize veriliyor

06 Haziran Pazar 2021 Saat: 08:31

Google Haberlere Abone ol

Google News

Deniz salyası (müsilaj) Marmara Denizi'nin ekosistemini yıkıma uğrattıyor. Uzmanlar, ön arıtma tesislerinde kapasiteyi aşan atıkların doğrudan denize verildiğini

A'dan Z'ye müsilaj sorunu: İklim krizinin rolü nedir?

YAZAR:

Elif Ünal

Halk arasında 'deniz salyası' olarak da bilinen müsilaj kısa zamanda Marmara Denizi'nin kâbusu haline geldi. İstanbul sahilleri, adalar, İzmit Körfezi, Yalova,

Yeşil Gazete'de yayınlanmış ikinci örneğe baktığımızda gene ayılarla ilgili bir haber karşımıza çıkıyor. Ancak konu bu kez farklı. Haber, daha önce hiç bir arada görülmeyen boz ayı ve kutup ayılarının, iklim değişikliğinin yol açtığı yerinden edilme ile artık orta enlemelerde buluşmaya başladığını aktarıyor. Bu bir aradalık yeni melez türlerin ortaya çıkması ile kendisini gösteriyor. Bu haber ise insan kaynaklı iklim krizinin gezegeni paylaştığımız canlılar üzerindeki etkilerini gösteren bir iklim haberi.

Son olarak bir de aynı konuya odaklanan iki farklı haber örneğine bakalım. Konumuz bi ara gündemde oldukça yer eden ancak şu anda sorun çözülmemiş olmasına rağmen gündemimizden usulca çıkardığımız müsilaj sorunu.

Gazete Duvar için Aynur Tekin'in kaleme aldığı ilk haber uzun yıllar boyunca Marmara Denzine akıtılan atıkların deniz salyası olarak bilinen müsilajın oluşumundaki rolünü ele alıyor. Atıkların denizde yarattığı ekolojik çöküşü ortaya koyan haber başarılı bir ekoloji haberi.

Yeşil Gazete'de yayınlanan ikinci haber ise konuya farklı bir perspektiften bakarak, atıkların yanı sıra iklim krizinin yol açtığı denizdeki su sıcaklığı artışına ve bunun müsilaj oluşumunu nasıl tetiklediğine odaklanıyor. Böylece aynı sorun farklı bir bakış açısı sunularak bir iklim haberi olarak karşımıza çıkıyor.

Metnin girişinde bahsedildiği üzere aslında iklim haberlerini aynı zamanda bir ekoloji haberi olarak değerlendirmek mümkün. Bu durum da akıllara bir soruyu getiriyor: Madem ki ekoloji haberciliği iklim haberciliğini de içerisine alan daha geniş bir alan, biz neden iklim haberciliği gibi bir alana ihtiyaç duyuyoruz? Bu soruya üç başlık üzerinden cevap vermek mümkün.

1. Uzmanlık ihtiyacı: İklim krizi konusu her ne kadar ekolojinin içerisinde bir alan olsa da kendi başına oldukça geniş bir alan. Bu sebeple de odaklanılmış bir uzmanlığa duyuluyor.

2. Küresel bir bakış açısı sağlamak: İklim haberciliği ile konuya küresel bir bakış açısı sunmak çok daha mümkün.

3. Konunun önemine dikkat çekmek: Örneğin hepsini insan hakları haberciliği çatısı altında toplayabilecekken kadın haberciliği, emek haberciliği, LGBTİ+ haberciliği gibi birçok özelleşmiş alanda habercilik yapıyoruz

İklim krizinin ciddiyetinin anlaşılmasıyla ve etkilerini hayatımızda daha çok görmeye başlamamızla birlikte iklim haberciliğine olan ilgide bir artış yaşandı. Artık çok daha fazla gazeteci ve medya kuruluşu iklim alanında içerikler üretiyor. Ancak bu da değişen ve dönüşen bir durum. Farklı alanlarda yayın yapan birçok gazeteci artık kaçınılmaz olarak iklim krizinin sebepleri ve sonuçlarıyla ilgili haberler yapmak durumunda kalıyor. İklim krizi artık ne ekonomi habercilerinin ne teknoloji habercilerinin ne de spor habercilerinin kaçınabileceği bir konu. Bu durum iklim haberciliği konusunda uzmanlaşmak isteyen gazetecilerin yanı sıra belki de tüm gazetecilerin haberlerine iklim perspektifiyle bakmaya başlaması ve kendisini bu alanda asgari düzeyde de olsa donanımlı hale getirmesini gerektiriyor.

2.

İklim değışikliği ile ilgili temel kavramlar

Haberin en önemli yapı taşı cümleler ve kelimeler oluşturur. Nasıl LGBTİ+ haberleri yaparken yeni bir kavram yelpazesi ile karşılaşılıyorsa ve bu kavramları bilmemiz gerekiyorsa iklim haberlerinde de durum bu şekilde. Bu bölümde aşağıdaki kavramları daha yakından bakacak ve medyada karşımıza çıkan en sık yanlış kullanımlarına değineceğiz:

- Sera gazları
- Karbondioksit eşdeğeri
- Sera gazı yoğunluğu
- Sera gazı emisyon miktarı
- İklim değişikliği
- Küresel ısınma
- Net sıfır emisyon

Sera Gazları

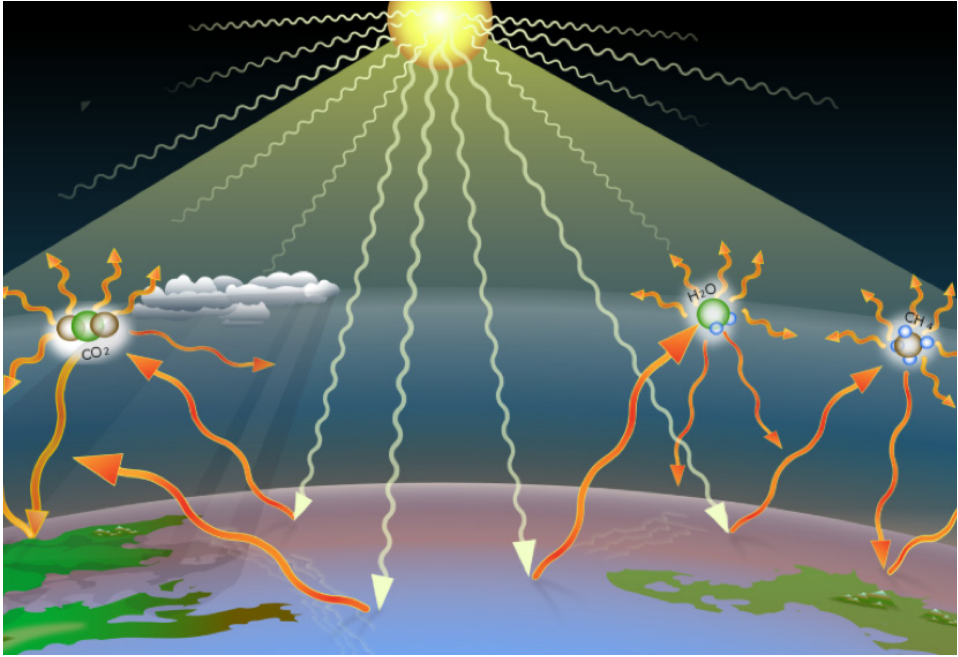
İklim değışikliğini anlamanın ve anlatmanın en kolay yolu her şeyin temeline inmekten geçiyor. Yaşadığımız gezegende sıcaklığın kaynağı Güneş. Sıcaklığını belirleyen ise üç temel etken bulunuyor:

- **Birincisi ve en önemlisi Güneşe olan uzaklığımız. 149 milyon kilometre gibi bir uzaklıktan bahsediyoruz.**
- **İkincisi yeryüzündeki kara ve denizlerin dağılımı.**
- **Üçüncüsü ise sıcaklığı hapsedmeyi sağlayan atmosferimizin yapısı.**

Atmosferimiz yeryüzünün sıcaklığının dengelenmesini sağlıyor. Örneğin dünyada hiç atmosfer olmasaydı sıcaklık ortalama -18 derece olurdu. Ancak şu anda atmosfer sayesinde ortalama sıcaklık +15 derece. Atmosferde bulunan ve sıcaklığı hapsedmeyi sağlayan gazlara ise sera gazı ismi veriliyor.

Sera gazları su buharı, karbondioksit (CO_2), metan (CH_4) diazot monoksit (N_2O) ve florlu gazlar gibi bileşenlerden oluşuyor. Bu gazlar oksijene (%21) ve azota (%78) kıyasla çok küçük oranlarda bulunuyorlar. O yüzden oranları milyonda bir parçacık (parts per million, ppm) veya milyarda bir parçacık (parts per billion, ppb) olarak ifade ediliyor.

Peki bu sera gazları nasıl çalışıyor? Güneş kısa dalga boylu (görünür) ışık yayar. Dünya ise uzun dalga boylu (kızılötesi) ışık yayar. Üç veya daha fazla molekülle gazlar uzun dalga boylu ışığı emer ve geçmesine izin vermez. (CO_2 , CH_4 , N_2O ve florlu gazlar) Bu ışığı geri yansıttıklarında ise yüzde 50 ihtimalle tekrar aşağı gönderirler.

Kloroflorakarbon haricinde sera gazlarının hepsi atmosferde doğal olarak bulunur. Ancak günümüzde fosil yakıt kullanımı gibi insan faaliyetleri sebebiyle bu gazların miktarı normalin çok üzerinde. Bu da gezegenimizin önceki yıllara kıyasla çok daha fazla ısınmasına ve iklim değişikliği yaşanmasına sebep oluyor.

Medyada seragazları konusunda karşımıza çıkan en yaygın yanlış kullanım seragazı ve karbondioksitin birbirlerine eş olarak kullanılması. Halbuki gördüğümüz gibi seragazı içerisinde karbondioksit dışında birçok başka gaz da bulunuyor.

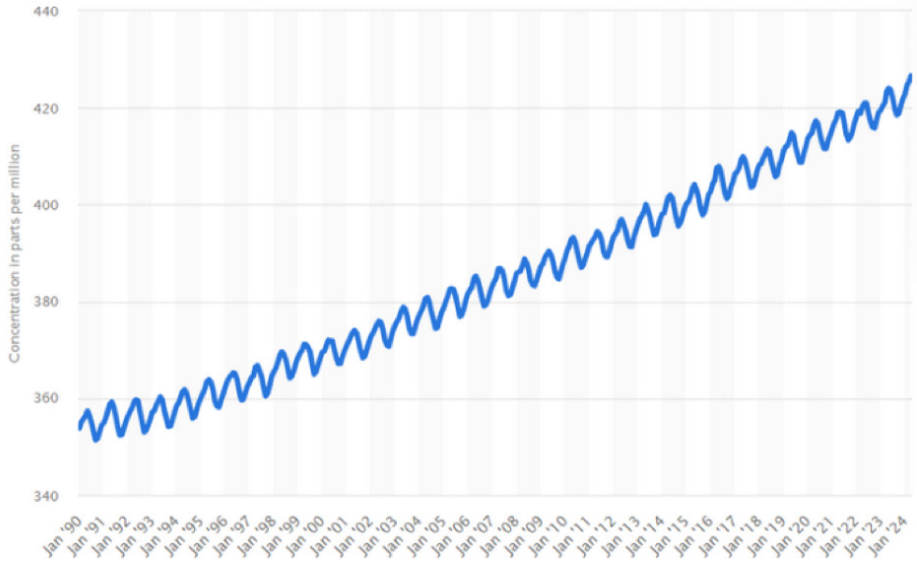
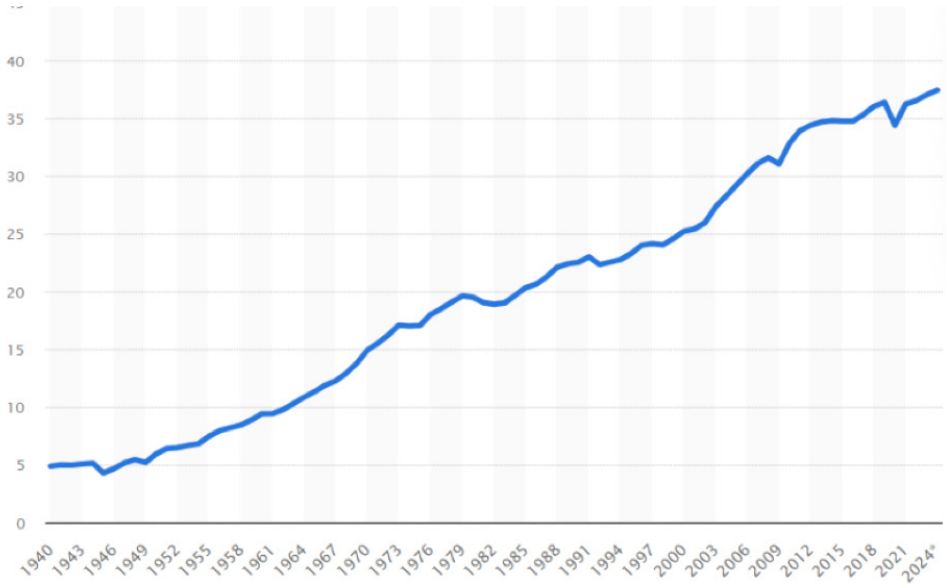
Karbondiyoksit eşdeğeri (CO₂e)

Karbondiyoksit eşdeğeri farklı sera gazlarının iklim değışikliğine etkisini ortak bir ölçü birimiyle ifade etmek için kullanılan kavram. Bu kavrama ihtiyaç duymamızın asıl sebebi ise aslında ta ilkokul yıllarında öğrendiğimiz bir bilgiye dayanıyor: elma ve armutu toplayamamız. Üç elma ve beş armutun toplamı gene üç elma ve beş armut yapıyor, ya da alternatif olarak sekiz meyve diyebiliriz. Benzer bir durum seragazi hesaplamalarında da geçerli. Seragazları birbirlerinden farklı gazlardan oluştuğı için bu gazları hesaplamalarda karbondiyoksit eşdeğeri kavramı üzerinden bir araya getirebiliyoruz.

Karbondiyoksit eşdeğeri, her bir sera gazının küresel ısınma potansiyeli (GWP) göz önünde bulundurularak hesaplanır. Örneğın, metan (CH₄), karbondiyoksite kıyasla 25 kat daha güçlü bir sera gazı olduğu için 1 ton metan, 25 ton CO₂e olarak hesaplanır. Bu kavram, emisyon azaltım hedeflerini belirlemede ve karşılaştırmalarda kullanılıyor.

Karbondiyoksit yoğunluğu ve karbondiyoksit emisyonu

Sera gazları hakkında konuşurken karşımıza çıkan iki temel grafik bulunuyor. Bunlardan birisi yıllar içerisindeki karbondiyoksit emisyon miktarını gösteren grafiğimiz. Bu grafik dünya çapında ülkelerden alınan verileri bir araya getirerek her ülke ne kadar emisyon açığa çıkardı bunu ölçüyor (*Grafik 1*) Bir diğeri ise atmosferdeki karbondiyoksit yoğunluğunu gösteren grafik (*Grafik 2*).

Bu iki grafik arasındaki farkı şu basit anoloji ile açıklamak mümkün: Yarısuyla dolu bir küvet düşünün. Bu küvet bizim atmosferimizi temsil ediyor. Bu küvete musluktan mavi renkte bir sıvı aktığını hayal edin. Bir saatte bu musluktan ne kadar mavi sıvı aktığını hesaplayabilir misiniz? Cevap tabii ki evet. İster bir kovaya doldurabilirsiniz sıvıyı, isterseniz akış hızı ve miktarı üzerinden bir ölçüm yapabilirsiniz. Bu hesaplama üzerinden ister bir saat içerisinde, ister bir gün içerisinde, isterseniz de bir yıl içerisinde ne kadar mavi sıvınız olacağını hesaplayabilirsiniz. İşte musluktan akan mavi sıvının miktarını ölçen grafik ilk grafiğe yani sera gazı emisyonu grafiğine denk geliyor.

İkinci grafiğimiz, yani atmosferdeki karbondioksit yoğunluğu grafiğimiz ise su dolu küvet içerisinde mavi sıvının ne kadar yoğun olduğunu ölçtüğümüz grafik. Bu yüzden birimleri de birbirlerinden farklı. Musluktan akanı ifade etmek için metrik ton birimi kullanılıyor. Kvette birikenı ölçmek için ise milyonda bir parçacık veya milyarda bir parçacık gibi ifadeler kullanılıyor.

Bu iki grafik arasındaki farkı zmsememek atmosferdeki karbondioksit yoğunluğundan bahsederken metrik ton birimini kullanmak veya tam tersi şekilde emisyonlardan bahsederken milyonda bir parçacık birimini kullanmak gibi hatalara yol açabiliyor.

Yıllara göre karbondioksit emisyon miktarını veya seragazı emisyon miktarını gösteren grafiklerde kimi yıllarda kırılımlar ve düşüşler görürüz. Bunun sebebi ise atmosfere salınan seragazlarının miktarının o yıl yaşanan toplumsal ve ekonomik olayları gösteriyor olması. En belirgin olarak görebildiğimiz kırılımlar şu toplumsal olaylara işaret ediyor:

- **1930-1932: Büyük bunalım.**
- **1945: İkinci dünya savaşının sonu**
- **1973: Petrol krizi**
- **1992: Sovyetlerin dağılmasının etkisi**
- **2008: Küresel ekonomik kriz**
- **2021: Pandemi**

İkinci grafik ise yıllara göre olan ekonomik, politik durumlardan etkilemiyor ve kendine göre bir paterni var. Testere dişi modeli dediğimiz bir patern. Bunun temel kaynağı mevsimsel geçişler. Bitkiler bahar döneminde ve büyüme döneminde daha fazla fotosentez yapıyor ve karbondioksiti emiyor. Kış döneminde ise çürümeyle birlikte daha çok karbondioksiti dışarı atıyor. Bu da yoğunluğun artmasına neden oluyor. Bizim insanlar olarak bu döngüdeki etkimiz çok az. Etkimiz olan şey ise yukarı yönlü artış. Endüstri öncesi dönemde atmosferdeki karbondioksit miktarı 280 ppm civarındaydı. Günümüzde bu oran 428 ppm'e ulaştı ve her geçen gün artmaya devam ediyor.

Medyadaki yaygın olarak yapılan hatalı kullanımlardan birisi “emisyön salımı” ifadesi. Halbuki emisyon ile salım aynı anlama gelir. Biz emisyon salımı dediğimizde aslında bu salım salımı gibi bir anlama tekabül eder. Bu iki terim birbirleri yerine kullanılabilir ancak yan yana kullanılmaz.

Küresel ısınma ve iklim değışikliğı

Küresel ısınma ve iklim değışikliğı sıkça birbiriyle karıştırılır ancak farklı anlamlara gelen iki kavramı ifade eder. Küresel ısınma sanayi devriminden bu yana insan faaliyetleri sonucu atmosfere salınan sera gazlarının etkisiyle dünya yüzeyindeki sıcaklıkların artışıını ifade eder.

İklim değışikliğı ise küresel ısınmanında bir parçası olduğı daha geniş bir kavram olarak karşımıza çıkar. Sıcaklık artışlarının yanı sıra, yağış rejimlerinde değışiklikler, uzun süreli kuraklıklar, kasırgalar, deniz akıntılarındaki değışimler ve ekosistemlerin dönüşümü gibi farklı etkileri kapsar. Özetle, küresel ısınma sıcaklık artışına odaklanırken, iklim değışikliğı bu sıcaklık artışının yanı sıra dünya genelindeki iklim sistemlerinde meydana gelen tüm değışiklikleri içeren daha geniş bir kavram.

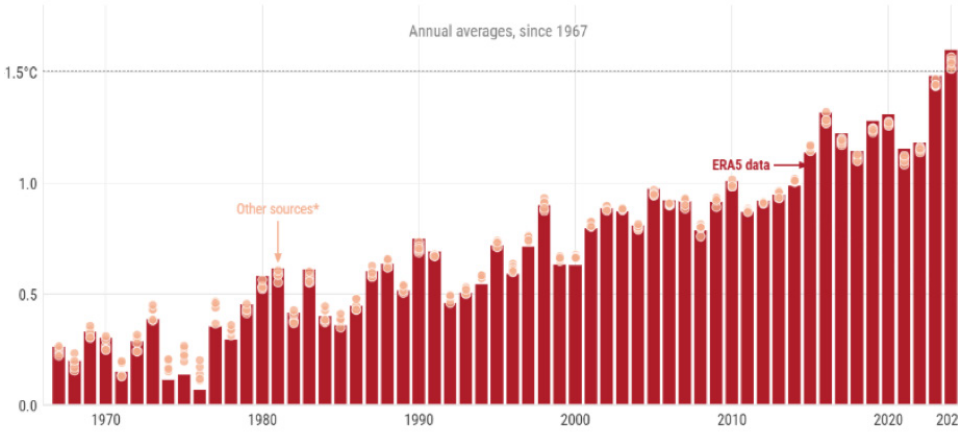
Küresel ısınma kavramının eski bir kavram olduğı ve artık küresel ısınma yerine iklim değışikliğı kavramını kullanmamız gerektiğı yönünde yaygın bir yanlış düşünce mevcut. Bu sebeple birçok gazeteci küresel ısınma kavramını kullanmaktan imtina ediyor. Ancak iki kavram da güncel ve kullanabileceğimiz kavramlar.

Sıcaklık artışlarına dair yapılan kıyaslamalar daha çok 1850-1900 yılları arasında sanayi öncesi dönemdeki ortalama sıcaklıklar baz alınarak yapılır. Bunun sebebi ise aletli ölçümlerin 1850'li yıllardan itibaren yapılıyor olması. Örneğın, 2024 yılı sanayi dönemi öncesi ortalamaya göre 1.6°C daha yüksek ölçüldü. Böylece kaydedilen en sıcak yıl ve 1.5°C eşığının aşıldığı ilk oldu.

Global surface temperature: increase above pre-industrial

Reference period: pre-industrial (1850–1900) • Credit: C3S/ECMWF

Other sources comprise JRA-3Q, GISTEMPv4, NOAA GlobalTempv6, Berkeley Earth, HadCRUT5.

Net sıfır emisyonu

Net sıfır emisyon veya karbon nötr, insan kaynaklı sera gazı salımlarının, atmosferden uzaklaştırılan sera gazı miktarı ile dengelenmesi durumunu ifade ediyor. Bu, emisyonların mümkün olduğunca azaltılması ve geri kalan emisyonların karbon yutakları (örneğin, ormanlar veya karbon yakalama teknolojileri) aracılığıyla telafi edilmesi anlamına gelir.

Sıfır emisyon hedefi COP29'da

20.11.2024 - 14:43 | San G nc ll rme: 20.11.2024 - 14:56

#Sıfır Emisyon #COP29 #Bakan Uraloğlu

Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdülkadir Uraloğlu, COP29 İklim Değişikliği Konferansı Şehirlerde Ulaşım ve Altyapı konulu Üst Düzey Toplantısı'nda yaptığı açıklamada, "Şehir içi ulaşımın daha yeşil ve daha erişilebilir hale gelmesi için uyguladığımız projeler ulaşım altyapımızı d n st r rken karbon emisyonlarını azaltma amacına yöneliktir," dedi. Bakan Uraloğlu konuşmasında Filistin'deki soykırma dikkat çekerek Filistin halkının her türlü ulaşım hakkından mahrum olarak tecrit, zulüm ve soykırma tabii tutulmasının kabul edilemeyeceğini vurguladı.

Net sıfır emisyona ulaşmak, küresel ısınmayı 1,5 C ile sınırlandırma hedefinin ger ekleşt rilmesi açısından kritik öneme sahip olduğu için Paris Anlaşması kapsamında birçok ülke net sıfır emisyon taahhütlerinde bulunur.  lkelerin yanı sıra kişiler ve kurumlar için de kullanılabilir. Sıfır emisyon ise hiçbir sera gazı salımının gerçekleşmediği durumu ifade eder. Bu nedenle örnekteki haber başlığı hatalı bir kullanım olarak değerlendirilebilir.

3. İklim Haberlerinde Dönüşen Dil

Dili nasıl kullandığımız, dünyayı nasıl gördüğümüzle doğrudan bağlantılı. Kullandığımız kelimeler, olayları algılayış biçimimizi, sorumluluklarımızı ve hatta geleceğe dair umutlarımızı şekillendiriyor. Özellikle de iklim krizinden bahsederken dilin gücü daha da belirginleşiyor. Bu yüzden de bir yandan hayatımıza yeni kelimeler ve kavramları kabul ederken bir yandan da yıllardır kullandığımız kelimelerin neyi anlatıp neyi eksik bıraktığını da sorgulamak zorundayız. Çünkü kelimeler sadece tanımlamaz; bazen gizler, bazen sorumluluğu dağıtır, bazen de mücadeleyi güçlendirir.

Yaşadığımız değişim ve artan farkındalık sayesinde, artık ana akım dışında kalan pek çok medya kuruluşu haber dilini yeniden gözden geçiriyor. Bu konuda öncü adımlardan biri The Guardian'dan geldi; gazete, yayın politikalarında iklim kriziyle ilgili kullandıkları dili değiştirdiğini duyurdu. Türkiye'de ise Açık Radyo, Diken, EkoIQ, NewsLab, T24, bianet ve Yeşil Gazete gibi pek çok medya kuruluşu benzer bir yaklaşımı benimsemeye başladı. Peki, dildeki bu değişim tam olarak nasıl görünüyor? İşte birkaç örnek:

Nereden?	Nereye?
İklim değişikliği	İklim acil durumu, iklim krizi, iklim çöküşü
Küresel ısınma	Küresel ısıtma
İklim inkarcısı	İklim bilimi inkarcısı
Balık stoku	Balık popülasyonu, nüfusu
Doğal kaynak	Doğal varlık
Doğal afet (sel, orman yangını v.s)	İnsan kaynaklı afet
Telef oldu (ölen hayvanlar için)	Can verdi, öldü, yaşamını yitirdi
Tarım ilacı	Pestisit, tarım zehri
Çevre	Doğa, ekoloji

Değişiklik değil kriz

İklim krizine karşı harekete geçilmesi talebiyle iklim grevlerine başlayan İsveçli Greta Thunberg 2019 yılında şunları söylemişti: “2019'dayız. Artık hepimiz ‘iklim değişikliği’ demeyi bırakıp ona adıyla hitap etsek nasıl olur? İklim yıkımı, iklim krizi, iklim acil durumu, ekolojik yıkım, ekolojik kriz ve ekoloji acil durumu desek?”

Greta Thunberg
@GretaThunberg

It's 2019. Can we all now please stop saying "climate change" and instead call it what it is: climate breakdown, climate crisis, climate emergency, ecological breakdown, ecological crisis and ecological emergency?

[#ClimateBreakdown](#) [#EcologicalBreakdown](#)

Tweeti Çevir

ÖS 8:14 · 4 May 2019 · Twitter for iPhone

24,2 B Retweet 71,8 B Beğeniler

Gerçekten de yayınlanan her yeni rapor aslında yaşadığımız ve gelecekte çok daha fazlasını yaşayacağımızın öngörüldüğü felaketlerin yalnızca bir “değişiklik” olma durumundan çoktan çıktığı gerçeğini yüzümüze vuruyor. Açık Radyo'nun genel yayın yönetmeni, programcısı ve kurucusu olan, aynı zamanda Türkiye'de iklim alanında büyük bir mücadele yürüten Ömer Madra “iklim değişikliği” yerine “iklim krizi” demenin önemini şu şekilde aktarıyor:

“İklim değışikliğı deyince, sanki kendiliğinden ve doğal bir değışim oluyormuş, bunun kömür, petrol, doğal şirketleriyle, otomotiv endüstrisiyle filan ilgisi yokmuş gibi düşünölüyor. Dahası, zaten doğal dünyanın gidişatı bu yöndeymiş, karşısında yapılacak bir şey yokmuş düşüncesi, duygusu hâkim oluyor. Üçüncüsü, her yerde bu felaketten en az sorumlu oldukları halde, en çok darbesini yiyenler de darbeyi vuran dev şirketler ve onları destekleyen hükümetler ve bankalar vb. görünmez oluyor. Yoksul ölkeleri ve zengin ölkelerin yoksullarını öncelikle vuran bu olağanüstü varoluşsal felaket “Eh, ne yapalım, acı kader!” diye karşılasın, sineye çekilsin isteniyor. Oysa bu bir değışiklik filan değil, düpedüz yıkım; BM Genel Sekreteri’nin isabetle söylediğı gibi: Bir varoluş krizi.”

Ömer Madra

Krize Kriz Demek: İklim Terminolojisi

Kim ısıtıyor bu gezegeni?

“Küresel ısınma” yerine **“küresel ısıtma”** kavramının kullanımı da yine ince düşünülerek yapılmış tercihlerden biri. Buradaki motivasyon ise ısınma derken gezegenin kendi kendine ısındığı algısının yıkılarak bu durumun sorumlularına işaret etmek. Sorumluların kimler olduğunu bulmak hiç de zor değil.

Küresel karbon emisyonlarının üçte birinden yalnızca 20 şirketin sorumlu olduğu, 100 şirketin ise emisyonların yüzde 71’ini atmosfere saldıgı araştırmalar tarafından ortaya konuyor. Bunu doğru anlatmak için de “küresel ısıtma” demek daha yerinde bir tercih. Çünkü bu olayın bir faili var ve sorumluluk da belli.

İnkâr değil, bilim inkârı

“İklim inkârcısı” ifadesi, sanki insan kaynaklı iklim krizi konusunda herhangi bir fikir ayrılığı varmış gibi bir izlenim yaratıyor. Oysa burada söz konusu olan bilimsel gerçeklerin görmezden gelinmesi. Bu yüzden “iklim bilimi inkârcısı” demek, konunun özüne daha uygun bir çerçeve sunuyor.

“Balık stoku” dediğimizde, balıkları adeta bir market rafındaki ürün gibi tanımlıyoruz. Oysa onlar ekosistemin önemli bir parçası olan canlılar. Bu yüzden “balık popülasyonu” veya “balık nüfusu” demek, doğaya daha saygılı bir yaklaşımı temsil ediyor.

Kaynak değil varlık

“Doğal kaynak” dediğimizde, doğayı bir hammadde deposu gibi görüyoruz. Oysa doğa bizim hizmetimiz için var olan bir şey değil. Su, toprak, ormanlar; bunlar bizim için değil, kendi varlıklarıyla önemli. “Doğal varlık” demek, doğanın sadece tüketilecek bir şey olmadığını, korunması ve saygı gösterilmesi gereken bir bütün olduğunu anlatıyor.

Afetler doğal mı, insan eliyle mi?

Deprem, volkanik patlama gibi felaketleri “doğal afet” diye tasvir etmekte bir sakınca olmazken, iklim krizi sebebiyle giderek sıklağan orman yangınları, seller ve denizlerin yükselmesi gibi felaketlerden bahsederken bunların doğal bir şekilde cereyan etmediğini, aslında insanların eylemleri veya eylemsizlikleri sebebiyle meydana geldiklerini vurgulamak oldukça önemli. Bu yüzden bu tür felaketler için “insan kaynaklı afet” demek, sorumluluğu doğru yere koymamızı sağlıyor.

Hayvanlar ‘telef’ olmuyor, ölüyor

Medyada yaygın bir şekilde karşımıza çıkan kullanımlardan birisi de ölen hayvanlar için kullanılan “telef oldu” öldürölen hayvanlar için ise kullanılan “itlaf edildi” ifadeleri. Her ne kadar insan olarak biz de hayvan topluluğuna ait olsak da bu kullanımlar bu gerçeği reddetmek için elimizden geleni yaptığımızı gösteriyor ve hayvanların hayatının değersiz olduğu izlenimini yaratıyor. Oysa hayvanlar da birer canlı ve onların ölümlü de en az bizim kayıplarımız kadar önemli.

Zehir mi ilaç mı

“Tarım ilacı” dediğimizde, sanki bitkileri iyileştiren bir maddeden bahsediyoruz. Oysa gerçek tam tersi! Bu maddeler aslında doğaya, toprağa ve canlılara zarar veren zehirler. Pestisitler kullanıldığında birçok böceği, kuşları ve diğer canlıları da öldüren, hatta sofralarımıza kadar eşlik eden biçoğu zehirli kimyasal maddeler. “Tarım ilacı” yerine “tarım zehri” ya da doğrudan bilimsel adıyla “pestisit” demek gerçek etkisini anlatmak için daha doğru bir yöntem.

Doğanın bir parçası olarak insan

“Çevre” kelimesini kullandığımızda, genellikle merkezde insanı ve onun etrafında olup bitenleri algılıyoruz. Oysa “doğa” dediğimizde, insanı merkeze koymak yerine, doğanın bir parçası olduğumuzu kabul eden bir dili benimsemiş oluyoruz. Gezegenin sömürülmesine yol açan anlayış da tam olarak insanın kendisini evrenin merkezinde görmesinden kaynaklanıyor. Bu bakış açısını değiştirmedığımız sürece işlerin iyiye gitmeyeceği ortada. Kullandığımız dilin bu anlayıştan uzaklaşması, iklim ve ekolojik krizle mücadelede sandığımızdan çok daha büyük bir rol oynuyor.

Haberinizi Kurgularken:

Farklı haber türleri ve müşkülpesent editörün insafsız standartları

1. Giriş

Yavaş gazetecilik ≠ infial haberciliği:

Öncelik bir haberi ilk duyuran olmaktansa, haberlerde editoryal standartları, mesleki etiği ve kamu yararı odağını gözetmek.

Yavaş gazetecilik ilkeleri: Doğruluk (araştırma ve bilgiye erişme), nitelikli içerik ve bağlam.

Mevsimplere bağlı kalmamak, konuları gündemde tutmak. Orman yangınlarını sezon başlamadan da haber yapmak. Müsilaj gündemden düşse de sebeplerini araştırmayı sürdürmek.

Eğer özgün bir bilgi ortaya koyamıyorsanız, farklı kurgularla haber yapmayı deneyin. İnsan hikâyesi / izlenim veya veri /çözüm gazeteciliği / analiz birbirine evrilebilir.

Amaç: Bilgilerin doğruluğu, konu üzerindeki uzmanlığımızın getirdiği katma değer ve bilgiyi aktarırken gösterdiğimiz özenle ayrı bir kulvarda yer almak.

Haberlerin 'tutup tutmadığını' yalnızca tıklama sayıları değil, araştırmalarda, akademik makalelerde referans gösterilebilecek niteliğe sahip olması da belirler.

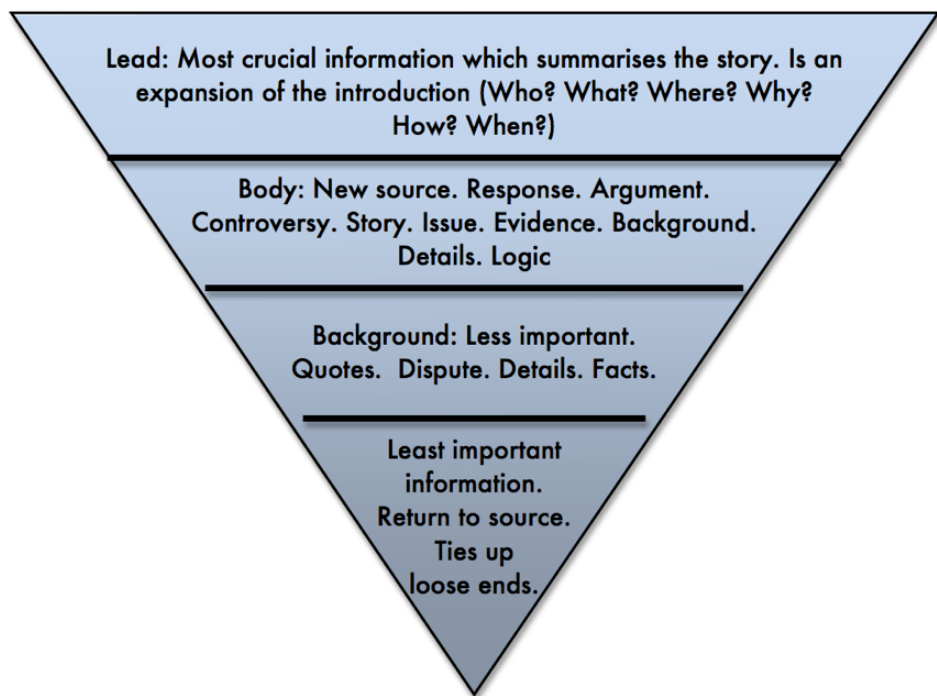
2. Ters piramit tekniği

Gazetecilikte en temel haber kurgulama metodu olmasına rağmen, Türkiye'deki haber kuruluşlarının çoğu pratikte ciddi yanlışlar yapıyor.

Kilit kavramlar:

- **5N1K:** Haberlerde özne, yani "kim" ögesi genellikle göz ardı edilir. Özne, sorumluları imlediğinden mutlaka yer verdiğinizden emin olun.
- **Haberin çatısı:** Haberın ana ögesi nedir? (Gazetecilik jargonuyla: Haberi nereden göreceğiz?)
- **Bilgi hiyerarşizasyonu:** En önemli bilgiden tali bilgilere doğru akış.
- Gazeteci arka plandadır, yorum katamaz.
- Anlatım olgu odaklıdır, iddiadan ibaret olmaz.
- Nokta atışı alıntılar yapılmalıdır, 10 cümlelik paragraflar kullanılmaz.
- Özellikle giriş bölümü kısa ve öz olmalıdır. Sadede en geç ikinci paragrafın başında gelmelisiniz.
- Mantık silsilesi basit olmalıdır. Genelden detaya gidilir. Detaylar ikincildir.

Most Important Information

Least Important Information

2a. ‘Show, Don’t Tell’ (Göster, Söyleme)

Olayların sonuçlarını gösterin:

Gazetecinin rolü, olayların bireyler ve toplumlar üzerindeki etkilerini okuyuculara aktarmaktır. Bu olayların ekoloji, sağlık, kentsel bellek, ekonomi, toplum üzerindeki sonuçlarını gösterin. Amaç: Okuyucuların bilgiyi sindirmeleri ve hür iradeleriyle fikir oluşturmaları.

Okuyucunun ne düşünmesi gerektiğini söylemek ≠ Gazetecinin işi

Bağlamı iyi kurun:

Gazetecilerin söylemeye yönelme sebeplerinden biri de bağlamla ilgili bilgi eksikliği yahut bağlamı kurmaktan kaçınmaları. Oysa, bağlamı iyi anlattığınızda habere hem derinlik katarsınız hem de olayların önemini açıklamak yerine göstermiş olursunuz. Ayrıca bağlamların nüanslar içerdiğini ve değişken dinamiklere tabi olduklarını unutmayın!

Bağlamı politik bir önkabule dönüştürmek ≠ Gazetecinin işi

Asbest: Birinci grup kesin kanser nedeni

Dünya Sağlık Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü yapılan bilimsel çalışmalardan sonra asbest (amiant) mineralini “birinci grup kesin kanser nedeni” olarak tanımladı. Dayanıklı olduğu için endüstride pek çok alanda kullanılmış olan asbest mineralindeki “sihir” 1990’lar itibariyle kalktı ve asbest artık “katil toz” olarak anılmaya, dünyanın birçok ülkesinde yasaklanmaya başlandı. Türkiye’de de 2010’da Çevre Bakanlığı tarafından asbestin üretimi, kullanımı ve ithalatı yasaklandı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2013’te “Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında” başlığıyla yayımladığı yönetmelikte asbest sökümlünün “asbest söküm uzmanı nezaretinde asbest söküm çalışanı tarafından yapılacağı” hükmüne bağlandı. Asbest söküm uzmanı ve çalışanına ise eğitim programını tamamlama ve kurs bitirme belgesi alma şartı getirildi. İşçi Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamındaki tüm iş yerlerini kapsayan yönetmelikte “İşveren tarafından çalışanlara koruyucu giysi, solunum cihazları gibi yapılan işe uygun kişisel koruyucu donanım verilir” denildi. Peki, Aliğa’daki gemi söküm tesislerinde asbest sökümü mevzuata uygun yapılıyor mu? Çalışanların sertifikaları var mı?

**“O ELBİSELERLE ÇALIŞMAK DAHA UZUN SÜRÜYORDU. PATRON
BİR YILDA İKİ GEMİ Mİ, DÖRT YA DA DAHA FAZLA GEMİ Mİ
SÖKMEK İSTER?”**

Önemli bir iddiayla karşı karşıyasınız, haberi bir an önce görmeniz gerekiyor ama açık kaynaklarla ispatlayamıyorsunuz:
Bağlamı açıklayın.

“Göster, Söyleme” örneği -2

Doğa savunucuları Erzincan'ın İliç ilçesindeki, Anagold Madencilik ve Çalık Holding işbirliğiyle işletilen Çöpler Altın Madeni'nde 21 Haziran'da meydana gelen siyanür sızıntısının bölgede sağlık sorunlarına yol açabileceği, özellikle de kanser vakalarının artmasına sebep olabileceği konusunda uyarıyor.

Gezegen'e konuşan avukat İsmail Hakkı Atal madenin etkisi altına aldığı bölgede yıllardır kanser vakalarının çok yüksek olduğunu vurguluyor. Ancak bu vakaların artışının doğrudan madencilik faaliyetiyle ilişkisinin kurulmasını sağlayacak bir kayıt bulunmuyor. İliç Çevre Platformu'ndan Füsün Kayra'nın ilçeye gittiği sırada edindiği bilgilere göre kanser hastalarının hiçbirisi Erzincan'da tedavi edilmiyor. Hastalar Erzurum'a, Sivas'a veya diğer civardaki illere dağıtılıyor. "Kanser vakalarının ne kadar yüksek olduğunu sadece oraya gidip insanlarla konuştuğumuzda duyabiliyoruz çünkü şirket resmi verileri çok iyi örtbas etmiş durumda" diyor Kayra.

Sızıntının anlaşılmasının ardından Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı madendeki üretim faaliyetlerini durdurdu ve şirkete 16 milyon Türk Lirası para cezası kesti. Ancak aradan geçen bir ayda sızıntının hangi bölgeyi ne kadar etkilediği ya da yeraltı sularına karışıp karışmadığına dair şirketin gayriresmî açıklamaları dışında hiçbir bilgilendirme yapılmadı.

Siyanür sızıntısı sonrası en büyük tedirginliklerden biri, madenin tarım ve hayvancılık faaliyetlerine su sağlayan ve aynı zamanda içme suyu ihtiyaçları için kullanılan Fırat Nehri'ne sadece 300 metre mesafede olması. Avukat Atal'a göre siyanürlü solüsyonun Fırat'a sızması, oradan Keban ve Atatürk barajları ile Harran Ovası'na kadar ulaşması anlamına geliyor. Bu da siyanürün ekilen buğdaya, dolayısıyla ekmeğe, yani nihayetinde besin zincirimize karışması demek.

“KANSER VAKALARIN NE KADAR YÜKSEK OLDUĞUNU SADECE İNSANLARLA KONUŞTUĞUMUZDA DUYABİLİYORUZ, ÇÜNKÜ ŞİRKET RESMİ VERİLERİ ÇOK İYİ ÖRTBAS ETMİŞ DURUMDA”

Hastalığın teşhisi konmadığında semptomlar kendini gösterir:

Olayların etkilerini ayrıntılı, özneler arasındaki sorumlulukları açığa çıkararak, yasal boyutuyla aktarın.

Haberin fikri takibini yapın:

İçeriden kaynaklara ulaşın, bilgi edinme başvuruları doldurun, sorumlulara soru sorun, olayı gündemde tutun.

2b. 5N1K

Rize İkizdere'deki İşkencedere Vadisi'nde yapılmak istenen taş ocağı projesine karşı yaşam alanlarını korumaya çalışan 16 kişiye açılan soruşturmada karar çıktı.

Kalkandere Cumhuriyet Başsavcılığı, **Cengiz Holding'in** Rize İkizdere'deki taş ocağı projesine karşı yaşam alanlarını korumaya çalışan 16 kişiye **Jandarma Genel Komutanlığı'nın şikâyetiyle** açılan soruşturmada kararını açıkladı.

2c. Giriş paragrafı

Örnek -1

Türkiye'nin ilk nükleer santralının faaliyete geçmesi için geri sayım başladı. Yıllardır uzmanların, mühendislerin, aktivistlerin kamuoyu önünde yaptıkları tüm uyarılara rağmen Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin (NGS) inşaatı sessiz sedasız, ama telaşla ve akıllarda birçok soru işareti bırakarak devam ediyor. Türkiye'deki ekonomik kriz ve sosyal çalkantılar gündemden düşmezken bundan bir ay önce santralın ilk ünitesinin 29 Ekim 2023'ten önce faaliyete geçeceği açıklandı.

Örnek -2

Türkiye'de gündem yoğun. Her gün yeni bir gelişme ile uyanıyoruz. İki aydır süren Boğaziçi Üniversitesi Direnişi bir çözüm ışığı henüz görülmeden devam ederken, Cumhurbaşkanı uzay araştırmaları ve 2023'te 5,4 milyon dolar bütçe ile Türkiye adına aya ayak basma projesini açıkladı. Tüm bu hengâme arasında 29 Ekim 2023'te, Cumhuriyet'in 100. yılında faaliyete geçeceği ilan edilen Akkuyu Nükleer Güç Santrali (NGS) inşaatı sessiz ve derinden devam ediyor.

2c. Soru sorunu: Doğru soruyu sormak ve soruyu doğru sormak

Çözüm? Konuya vakıf olmak. Dersinize çalışın, okuyun, tartışmaları takip edin. Sorunun muhatabının daha önceki görüşlerini araştırın, onlara atıf yapın.

Geniş ve genel sorulardan kaçının. Büyük ihtimalle çok uzun bir cevap alırsınız. Cevap ya muğlak olur yahut içinde birden çok önemli öge barındırır ve cımbızlamamak için upuzun bir alıntı kullanmak zorunda kalırsınız.

İyi hazırlanmamış soru örnekleri:

- Hayvan hakları yasasının değişmesi için yeni bir teklif gündemde, nasıl değerlendirirsiniz?
- Türkiye'de orman yangınları her sene neden artıyor?
- Türkiye'nin net sıfır emisyon hedefleri hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Türkiye'nin iklim politikasında eksikler neler?

İyi hazırlanmış soru örnekleri:

- Siz dahil birçok hayvan hakları savunucusu yasada hayvan tanımı yapılması gerekliliğinden söz ediyor, ancak teklifte bu yok. Böyle bir tanım neden bir kazanım sağlar? Nasıl bir hayvan tanımı olmalı?
- Türkiye'de orman yangınlarında son yıllarda ciddi bir artış var. Bunları bahar ve yaz aylarında ortalaması yükselen sıcaklıklara ve daha genel olarak küresel ısınmaya mı bağlamalıyız, yoksa bu bölgelerdeki başka dinamiklerden kaynaklanan sebepler var mı?
- Geçen yılki bir söyleşinizde Türkiye'nin net sıfır emisyon hedeflerinin gerçekçi olmadığını vurgulamıştınız. Net sıfır emisyon vaadinin ikna edici olması için atılması gereken ilk adım hangisi?
 - Türkiye'de iklim değişikliği ve çevre portfolyolarıyla şehircilik ve toplu konut inşası aynı bakanlıkta toplanıyor. Bakanlığın adına 'iklim değişikliği' ibaresi eklenmesi, bu çıkar çatışmasını aşmak için yeterli mi?

Soru sorunu: Nesnel soru sormak

Öznel, sübjektif anlamlar taşıyan, sarıh olmayan ve somut bir yanıtı çağırılmayan ifadelerden kaçının.

Bu örnekte cevabı veren kişi konuyu kendi mesajına çekiyor. Hem soruya cevap vermiyor hem de karşı gerekçeleri çürütmeden kendini tekrarlıyor. Sorudaki önerme daha somut olmalı: 'Hayvanlara zulmedenlere hapis cezası bile verilemiyor ve bu durum toplumun büyük kesiminde tepki yaratıyor...'

Cevabı olan bir soru sorun, mesela: 'komisyonda muhatap olduğunuz iktidar milletvekilleri ve yetkililer hayvanlara şiddete karşı hapis cezası talebinizi reddederken size hangi gerekçeleri sunuyorlar?'

Unutulan soru: Sokaklarda yaşayan köpeklerin toplanılması yönünde organize sosyal medya kampanyaları yürütülüyor. Bu kampanyaların etkileri görüşmelerinize yansdı mı? Komisyonunda benzer bir yaklaşıma, anlayışa tanık oldunuz mu?

Hayvanların haklarını koruyan gerçek bir yasa neden bu kadar tepkiye ve toplum baskısına rağmen yürürlüğe konulmuyor?

Bu noktada bakış açısının etkili olduğu kanaatindeyiz. Zira katıldığımız toplantılarda komisyon tarafından mevcut yasanın oluşumunda taraflar arasında denge kurulmaya çalışıldığı, toplumun farklı kesimlerinin görüş ve taleplerinin dikkate alınarak bu yasanın oluşturulduğu söylenmiştir. Bizim merkez olarak kanaatimiz, hayvan haklarını koruma amacı taşıyan bir yasanın en başta tıpkı bizler gibi canlı ve hisli varlıklar olan hayvanları temel alarak oluşturulması gerektiği yönündedir. Burada önemli olan, olması gereken, hayvanların başta doğuştan var olan haklarıdır. Kısacası bir hayvan hakları yasının öncelikli referans noktası "hayvan hakkı" olduğu takdirde ancak gerçek anlamda beklentilerin karşılanması mümkün olabilecektir.

Soru sorunu: Stratejik soru sormak

Birden fazla kişiden görüş alacaksanız ve eğer tematik bir haber değilse mümkün merteye uzmanlıkları, tanıklıklarına dayalı olarak farklı sorular sorun.

Bunun için haberinizi önceden planlayın. Görüşleri haberinizde nasıl kullanacağınıza ilişkin bir fikirle sorularınızı hazırlayın. Aldığınız cevaplar sizi farklı bir yöne sürüklese de amaçsızca soru sormayın.

Mesela İliç'teki altın madeni:

- avukatlar- kimya mühendisleri- işçiler- etkilenen köylüler- doktorlar- çevre mühendisleri

Türkiye'deki gazetecilik modeli ve politik koşullar nedeniyle en büyük eksikliklerden biri sorumlulara (firma yetkililerine, kamu kuruluşlarına, belediyelere) soru sorul(a)mıyor. Yetkililer mesleki hayatınızı ciddi bir şekilde zorlaştırabiliyor ve arkanızda duracak sendika bulamıyorsunuz.

Buna rağmen bundan imtina etmemeli ve vazgeçmemeliyiz. İdealinde mutlaka olayların sorumlularına soru yöneltilmeli. Bu onlara cevap hakkı vermenin ötesinde, iddia yahut olguyla onları yüzleştirmek anlamına geliyor.

Kamu yararı adına söylemini yaygınlaştırdığınız sivil toplumla da (odalar, barolar, dernekler, vakıflar, araştırmacılar...) mesafeyi koruyun. Gazeteci yeri geldiğinde onları da denetler.

Nesnel ve stratejik soru örnekleri

'Nasıl değerlendirirsiniz', 'ne söylemek istersiniz' gibi sorular hangi bağlamda kullanılmalı: Somut bir önermeniz varsa muhatabınızı yönlendirmemek için.

Özellikle sorumlu bir kişiye zor sorular sorduğunuzda kaçamak cevaplar almamak için konuya ilişkin nesnel bilginizin olduğunuzu göstermelisiniz.

Selden sonra TOKİ: Dereli'de taşkın bölgesinde yapılaşma ısrarlı
Çiğdem Akbayrak, Gezegen, 18 Eylül 2021

2d. Alıntılama – Örnek 1

Ülkeyi nükleer çöplüğe dönüştürebilecek bu kanun teklifleri, 'Ne anlama geliyor?' ve 'Uzun vadede sonuçları ne olacak?' sorularını konunun uzmanlarına sorduk. Söz konusu teklifler ile geri dönülemez bir doğa tahribatı yaşanabileceğine dikkat çeken uzmanlar, kamu sağlığının büyük bir tehlike ile karşı karşıya kalabileceğine vurgu yaptı.

"HALK SAĞLIĞI SORUNLARINA YOL AÇACAK"

Mersin Nükleer Karşıtı Platform'dan Dr. Ful Uğurhan:

"Nükleer endüstri kamuoyunun denetiminden uzak, gizli kapılar arkasında her türlü pazarlıkların yapıldığı bir sektör. Nükleer atıkların bertaraf sorunun çözülmemesi ile nükleer silahların ham maddesi plütonyumun nükleer santrallardan elde ediliyor olması, bu gizlilik ve pazarlıkların arkasındaki en önemli unsurlardan biri. Söz konusu yasa teklifi, tam 18 ay Meclis'te bekledikten sonra, bir gece aniden, üstelik muhalefet partilerinin bazı üyelerinin de desteğini alarak; Türkiye'nin Paris Anlaşması'nı onaylamasının hemen ardından kabul edildi.

Nükleer santralı olan ülkelerin başlarına bela olan, kurtulmak istedikleri nükleer atıklarının ülkemize getirilmesinin yasal yolunu açacak bu yasanın kabulünde, Türkiye'nin ne gibi menfaati olabilir? Acaba herkesin açıkça konuşmadığı nükleer silah yapımında kullanılabilecek her türlü malzemenin, araç ve ekipmanın bu yolla transferi ve ticaretinin önünün açılması mı hedefleniyor? Bunu öncelikle bu kanuna "evet" oyu veren milletvekillerinin açıklamalı.

Basit atık ticaretinde bile Türkiye Avrupa'nın plastik çöplüğü haline gelmişken, bu kanunla artık dünyanın nükleer çöplüğü haline gelebilecek. Bu en başta atıkların depolanacağı yerler olmak üzere ülkemiz için büyük halk sağlığı sorunlarına yol açacak. (...)

“NÜKLEER ENERJİYLE ELEKTRİK ÜRETİMİNE İHTİYACIMIZ YOK”
Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) YK Üyesi Olgun Sakarya:

“Ülkemiz elektrik enerjisi üretim alt yapısında 98.789 MW kurulu güce sahiptir. Günümüze kadar kaydedilen anlık maksimum talebimiz ise 55.998 MW olarak gerçekleşmiştir. Yani anlık maksimum talebimizin 1,76 katı kadar kurulu gücümüz olup önemli ölçüde arz fazlası atıl kapasitemiz bulunmaktadır. Halen Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun portföyünde yer alan lisans almış projeler ve ön lisans aşamasındaki başvurular göz önüne alındığında nükleer enerji kaynaklı elektrik üretimine ihtiyacımız olmadığı ortadadır. Kaldı ki elektrik enerjisi üretiminde, ülkemiz rüzgâr ve güneş gibi yenilenebilir enerji kaynakları bakımından oldukça yüksek potansiyele sahiptir. Ancak bu kaynakların kullanımı konusunda izlenen politikalar kaplumbağa hızıyla devam etmektedir. (...)

Örnek 2

Avrupa'dan ithal edilen plastik atıklar ile ilgili geri dönüşüm ve denetleme tartışmaları sürerken, şimdi de Türkiye'ye transferi gerçekleştirilecek nükleer atıkların ne şekilde depolanacağı veya imha edileceği soru işareti. İzmir'in Gaziemir ilçesinde Emrez Mahallesi'nde 14 yıl önce ortaya çıkan radyasyonlu atıkların hâlâ temizlenmemesi, bertaraf konusunda "tecrübesiz" olduğunu veya bilinen bir uygulamanın olmadığını gösterebiliyor.

Peki, bu iki kanun teklifi ne anlama geliyor ve neden kamuoyunda yeterince gündem yaratmadı? Paris İklim Anlaşması 'sevinci'nin gölgesinde mi kaldı, yoksa sessizce mi Meclis'ten geçti?

Mersin Nükleer Karşıtı Platformu'nun (NKP) en eski üyelerinden Dr. Ful Uğurhan, nükleer endüstrisindeki gelişmelerin her zaman kamuoyunun denetiminden uzak ve gizli kapılar arkasında gerçekleştiğini belirtiyor: "Nükleer atıkların bertaraf sorununun çözülemeyişi ile nükleer silahların ham maddesi plütonyumun nükleer santrallardan elde ediliyor olması, bu gizlilik ve pazarlıkların arkasındaki en önemli unsurlardan biri. Nükleer santralı olan ülkelerin başlarına bela olan, kurtulmak istedikleri nükleer atıklarının ülkemize getirilmesinin yasal yolunu açacak bu yasanın kabulünde, Türkiye'nin ne gibi menfaati olabilir? Acaba herkesin açıkça konuşmadığı nükleer silah yapımında kullanılabilecek her türlü malzemenin, araç ve ekipmanın bu yolla transferi ve ticaretinin önünün açılması mı hedefleniyor? Bunu öncelikle bu kanuna 'evet' oyu veren milletvekillerinin açıklaması gerekir." (...)

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Yönetim Kurulu Üyesi Olgun Sakarya ise, günümüze kadar gelişmiş ülkeler dahil hiçbir ülkenin nükleer atıkların bertarafı konusunda ekonomik bir çözüm bulamadığının altını çiziyor ve ekliyor: “Bu düzenlemeler, ileriki dönemlerde başta Rusya Federasyonu olmak üzere kaynak başka ülkelerin nükleer atıklarının bertarafı konusunda hedef ülke olarak ev sahipliği yapıp yapmayacağı gibi soruları akla getiriyor.”

Akkuyu NGS için Rusya ile yapılan anlaşma kapsamında, Rusya'nın deniz aşırı ülkelerdeki yatırımları için Türkiye'nin “geçiş ülkesi” konumuna girip girmemesinin de üzerinde durulması gerektiğini belirten Sakarya, “Buradaki kritik konu: Rusya'nın bizim ülkemizde Akkuyu'da yapmış olduğu nükleer santralın dışında, diğer Akdeniz ülkelerinde yapacağı benzer yatırımlar. Bizim ülkemiz için o geçiş ülke konumunu zaten kullanmak durumunda. Sanıyorum yasal mevzuatı biraz da buna oturtmak için düzenlediler” diyor. (...)

2e. Dil

3. İnsan hikâyeleri (human interest stories) Feature stories (özel içeriker)

Kilit unsurlar:

- Odağında bir kişi, bir yer ya da bir olay/olgu vardır.
- Bilginin yeniliğinden çok, tasvir ve anlatıma dayalıdır. Açıklayarak bilgilendirir.
- Bilgi hiyerarşizasyonu esnekler. Öncelikli olan hikâyeleştirmedir.
- Gazeteci ön plandadır (örn. belgeseller). Gözlemlerini aktarır. Gözlem, kanaat değildir.
- Renkli, iyi araştırmış ve iyi yazılmış, akıcı olmalıdır. Okuru düşünmeye yönlendirir. Anlatılan kişi, yer ya da olayla bir bağ kurmasını amaçlar.
- Gerçeğin basitliğinden ziyade karmaşıklığına ışık tutar.
- Alıntılar haberin kalbidir, daha geniş ya da hikâye şeklinde yer verilebilir.
- Mantık silsilesi nüansa dayalıdır. Detaylarla zenginleşir.
- Sıklıkla gecikmeli giriş kullanılır. Detaydan genele gidilebilir.

3a. “Göster, Söyleme” ilkelerine dönüş

- **Canlı betimlemeler oluşturun:** Okuyuculara bulunduğunuz mekânı, tanıklık ettiğiniz olayı, konuştuğunuz kişiye veya atmosferi sarahatle aktarabilmek için tasvire başvurmalısınız. 'Fırtına sonrası kente kaos hâkimdi' demek yerine tasvirlerle gösterin: 'Sokakları molozlarla dolmuş, ters dönmüş yahut yana devrilmiş arabalar kavşakları tıka mıştı. Yöre halkı ise fırtınanın dinmesini beklerken telaşla sığınacak yer arıyordu.'
- **Duyularınızı kullanın:** Olayın yaşandığı mekânı ve ânı okuyucunun gözünde canlandırmanın en iyi yolu duyular; yani gördüklerinizi, işittiklerinizi, soluduğunuzu, temas ettiğiniz şeyleri ve aldığınız tadı anlatmak. 'Protesto çok canlıydı' demek yerine, şu şekilde gösterin: 'Göstericilerin attıkları sloganlar havada yankılanıyor, tepkilerini ellerindeki pankartları sallarken ayaklarını yere vurarak gösteriyorlardı; polisin eylemi dağıtmak için kullandığı biber gazı kokusu kalabalıkta yoğun bir şekilde hissediliyordu.'
- **Doğrudan alıntılarını etkili kullanın:** Odağınızda bir veya birçok kişi olduğunda insanların duygularını veya kişiliklerini yansıtan alıntılarla haberinize canlılık katmak istersiniz. 'Belediye başkanı umut sağtı' demek yerine, doğrudan bir alıntı kullanın: "Belediye başkanı, hasarı incelerken, kararlı bir ses tonuyla 'Yıkılan binaları eskisinden daha sağlam bir şekilde yeniden inşa edeceğiz,' ifadelerini kullandı. "

3b. Öncelik: Bağ kurma

"Spartaküs, gel buraya!" diye sesleniyor Timur Yılmaz, kucağıma hoplayan afacan mı afacan köpeği çağırarak. Sivri kulaklarıyla, ılık ılık ışıldayan biri mavi, diğeri kahverengi gözleriyle Spartaküs'ün sevecenliği bu soğuk kış günü beni simsıcak sarıyor. Güzelliğinden gözümü alamadığım Spartaküs, Savunmasız Canlar'ın yuva olduğu yüzlerce köpekten biri. Aynı zamanda karşılama komitesinin de fiili başkanı. Yanındaki bir Alman kurdu ve bir başka sokak köpeği ile birlikte kendilerini sevdirmeden giriş kapısından içeri girmemi istemiyorlar. "Hoş bulduk" dercesine, kuyrukları neşeyle sallanan bu sevimli komite üyelerinin başlarını birer birer okşuyorum. "Güzel öğlüm benim," diye diye yanıma geliyor Timur. Bir yandan bana yolu gösterirken, bir yandan o da benim gibi bu sevgi yumağına kendini kaptırıyor.

Savunmasız Canlar, Bursa'nın Nilüfer ilçesinde bulunan Gölyazı'da gönüllülerin köpekler için yaşam alanına dönüştürdükleri bir arazi. Burada terk edilen, sokaklarda barınamayan ve barınaklardan geri bırakılan köpeklerin bakımları sağlanıyor. Arazinin kapısında siyah yağmur botları, kafasında siyah beresi ve üzerinde kalın montuyla beni karşılayan kılavuzum Timur bu yaşam alanının kurucusu. Zamanının tamamını Savunmasız Canlar'a adıyor. Beni içeri alır almaz "müsaadenle, köpekleri beslemem lazım" diyerek yanımdan ayrılıyor. Bir yandan köpekleri severken bir yandan da onu dikkatle izliyorum. On, bazıları on beş kiloluk mama paketlerini sırtlayıp mama kaplarını doldurmaya başlıyor. Köpekler her şeyden önce geliyor.

Timur, tam sayısı sürekli değişmekle beraber arazide bin 200 kadar köpeğin barındığını söylüyor. Doğum yapanlar ve yavruları mı dersiniz, yoksa yaşlı, engelli ve hasta köpekler mi... "Sadece 126 tane elim kadar yavru var," diyor Timur. Savunmasız Canlar, bakıma ihtiyaç duyan köpeklerin sığınağı haline gelmiş. Aralarında bir zamanlar sokaklarda özgürce dolaşanlar da var, parayla satın alındıktan sonra insanların sokaklarda terk ettiği cins köpekler de. Tabii gönüllülerin barınaklardan kurtardıkları ve sokaklarda güvensiz alanlarda buldukları da çok. Liste böylece uzuyor.

Gecikmeli 5N1K

- Birinci paragraf betimlemeye odaklanıyor. Okuru gelişen bir anın içine çekerek okuma isteği uyandırabilirsiniz. Olaylar ilerlerken, karakterler ve mekâna dair ipuçları vermek etkili olur. Böylece okur ile haberdeki özne veya mekân arasında bir bağ kurabilirsiniz.
- İkinci paragraf, ilk sahneyi açıklayarak haberin 5N1K'sını sunuyor.
- Üçüncü paragraf ise ilk iki paragraf arasındaki bağı güçlendirerek haberin temel eksenini oluşturuyor.

Bağ kurma - Örnek 2

Savunmasız Canlar'ın arazisindeki köpeklerin büyük çoğunluğu burada büyümüş ve kısırlaştırılmış. Köpeklerin yüzde 95'inin ismi olduğunu söylüyor Timur. Hepsini sevgi dolu ve insan canlısı. Aralarında şiddet görüp burada korumaya alınan köpekler var. Bunlardan biri de gelir gelmez boynuma sarılan Spartaküs. "Elim kadar küçükken atılan bir tekmeden ötürü arka sağ ayağının femur başı kırılmış Spartaküs'ün," diyerek anlatmaya başlıyor hikayesini Timur. Sözlerine devam etmeden gözleri bir anlığına uzaklara dalıyor. "Tekmeden sonra his kaybına uğramış. Yüzde 30'a kadar indirebildik his kaybını." Bu acımasızlığı hazmetmek zor. Küçüklük fotoğrafını gösteriyor Timur. O fotoğraftaki endişeli bakışlarının yerini şimdi ışıl ışıl neşe almış.

*Spartaküs'ün araziye ilk geldiğinde çekilen fotoğrafı.
Fotoğraf: Savunmasız Canlar*

Spartaküs'ün yeri Savunmasız Canlar'ın en aktif gönüllülerinden Lale Yonga için de ayrı. "Küçükken şiddet gördüğü için sinirsel sistemleri zedelenmiş," diyor Lale. "Çişini ve kakasını tutamıyor, o yüzden kolay sahiplendirilebilecek bir çocuk değil. Hiçbir agresifliği yok. Cinsini bilmiyorum ama benim için bir sanat eseri. İmkânım olsa evimin baş köşesinde olurdu. O da beni gördüğü an direkt üstüme koşuyor."

Girişte betimleyerek tanıttığımız karakterlerin haber unsuruyla bağıni mümkün mertebe göstermeye çalışmalıyız.

İlk paragrafta tanıştığımız Spartaküs'ün hikâyesini haberin devamında paylaştık: Hikâye ve haberin savı arasındaki gelgitlerle ikisinin birbirini beslemesini sağlamaya çalışıyoruz.

3c. Gözlem ve tasvir

Örnek -1

Esenyurt Beygâh Pazarı'nın en çeşitli zeytin tezgâhını işleten Halil öğretmen ürünlerinin yüzde 50'sini ailesi ile birlikte işlettikleri Manisa Büyükbelen köyündeki zeytinliklerinden getiriyor. Geri kalanı ise tanıdığı, güvendiği ve nasıl üretim yaptığını bildiği zeytincilerden topluyor.

Örnek -2

Esenyurt Beygâh Pazarı'nın en çeşitli zeytin tezgâhını başında eski bir edebiyat öğretmeni duruyor. Halil öğretmen ürünlerinin yarısını ailesi ile birlikte işlettikleri Manisa Büyükbelen köyündeki zeytinliklerinden getiriyor. Geri kalanı ise tanıdığı, güvendiği ve nasıl üretim yaptığını bildiği zeytincilerden topluyor. Gerçekten, zeytinin neredeyse bütün renklerini, dokusunu ve kokusunu duyumsayabildiğimiz bir tezgâh burası.

Fotoğrafını çekmek için girdiğimiz fabrikanın arazisinde atıklar fark ediyoruz. Bu atıkların üzerindeki topraktan her yere kirlilik yayılıyor. Etrafta konuştuğumuz insanlar bölgedeki kokudan şikâyetçi. Özellikle yağmur yağdığında kokunun iyice arttığını ve katlanılmaz hâle geldiğini söylüyorlar.

Fotoğrafını çekmek için girdiğim metruk fabrikanın arazisinde atık dağları hâlâ duruyor. Gömülü atıkların üzerindeki çatlaklı toprak için için yarıyor. Renkten renge dönüşen topraktan yayılan kirlilik ise insanın genzini yakıyor. Yağmurlu havalarda reaksiyonu artan atık maddeler hem havaya karışıyor hem de ağır bir koku yayıyor.

3d. Haberi insan hikâyesi üzerinden kurmak

4. Raporlara dayalı haberler / özetler

Kilit unsurlar:

- Kağıt üzerinde en kolay görünen ama aslında en zor olan haber şekli.
- Gazeteci konuya mutlaka hâkim olmalı (habercilikte uzmanlaşmanın en önemli olduğu noktalardan biri).
- Rapora dair alanında uzmanlaşmış gazeteciler ayrıca bir analiz ya da yorum yazısı yazabilir. Ancak rapor haberi analiz içermemeli, olguya dayanmalıdır.
- Rapor haberinde yorum olacaksa alanı izleyen uzman ya da aktivistlerin görüşüne başvurulmalı.
- Amaç raporda teknik bir dille anlatılan olguların basit bir şekilde ve arka planıyla birlikte okura aktarılmasıdır.
- Detaylarda kaybolmayın ve okuru detaylara boğmayın.
- Bilgi hiyerarşizasyonu şart: Rapordaki en önemli bulgu/sav en başa çekilmeli (5 noktada / 7 noktada gibi başlıklarla da özet haberler yapmak mümkün).
- Uluslararası raporlarda mutlaka ülke ya da bölgeyle ilgili saptamalara bakılmalı.

5. Çözüm gazeteciliği (solutions journalism)

Kilit unsurlar:

- **Gazetecilik doğası gereği soruna odaklı. Bu bakış açısını değiştirmek, çözümü haberlerin temel unsuru yapmak amacıyla türeyen bir kavram.**
- **Özellikle iklim ve ekoloji haberciliğinde ‘eko-anksiyete’ duygusunun yaygınlaşması nedeniyle daha sık başvurulmaya başlandı.**
- **Bir soruna verilen cevabı (teknik/inovatif yöntemler, insanların dayanışmasıyla gösterdikleri çabalar, yerel yönetim vs.) ve cevabın nasıl sonuç verdiğini anlatır.**
- **Kişilerin niyetlerinden ziyade sonuçların etkili olup olmadığıyla ilgilidir. Elde edilen veriler/geri dönüşler önem taşır.**
- **Bu yaklaşımın varsa sınırlarını, eksikliklerini, geliştirilebileceği noktaları da anlatır.**
- **Gazeteci tam anlamıyla ön planda değildir, ancak araştırmaya yön verir. Kendi deneyimlerini katabilir, gözlemlerini ve tecrübe ettiklerini aktarabilir.**
- **İyi uygulamaların kamuoyunda daha fazla bilinmesini ve benimsenmesini amaçlar.**

Peki, riskler neler?

Çözüm gazeteciliğın sektörel dergi mantığıyla, şirketlerin PR çıkarı güttüğü bir alana dönüşmesi muhtemel. Bu nedenle, tek başına çözüm gazeteciliğı yapılmamalı. Yayınların haber süreçlerinde son derece şeffaf olması gerekiyor.

Uzmanlaşma şart. İrdelediğiniz konuyu anlamıyorsanız, manipüle edilme riskiniz artıyor.

Muhatabınızla yüz yüze görüşün. Bültenlerini, firmaların iletişim bölümlerinin tanıtım amaçlı yazılı metinlerini habere katmayın. Soru sorun.

Karşı tarafın kendisini övmemesi gerekli. Başarıdan ziyade yönleme odaklanın.

6. Verilere dayalı haberler

Kilit unsurlar:

- Gazetecilik doğası gereği soruna odaklı. Bu bakış açısını değiştirmek, çözümü haberlerin temel unsuru yapmak amacıyla türeyen bir kavram.
- Özellikle iklim ve ekoloji haberciliğinde ‘eko-anksiyete’ duygusunun yaygınlaşması nedeniyle daha sık başvurulmaya başlandı.
- Bir soruna verilen cevabı (teknik/inovatif yöntemler, insanların dayanışmasıyla gösterdikleri çabalar, yerel yönetim vs.) ve cevabın nasıl sonuç verdiğini anlatır.
- Kişilerin niyetlerinden ziyade sonuçların etkili olup olmadığıyla ilgilidir. Elde edilen veriler/geri dönüşler önem taşır.
- Bu yaklaşımın varsa sınırlarını, eksikliklerini, geliştirilebileceği noktaları da anlatır.
- Gazeteci tam anlamıyla ön planda değildir, ancak araştırmaya yön verir. Kendi deneyimlerini katabilir, gözlemlerini ve tecrübe ettiklerini aktarabilir.
- İyi uygulamaların kamuoyunda daha fazla bilinmesini ve benimsenmesini amaçlar.

8. Ham bilgi nerede gizli?

Açık kaynak:

Dijital kaynaklar (raporlar, veriler...)

İzleme kuruluşlarının verileri

Ücret karşılığında bilgi satan dijital kaynaklar

Kapalı kaynak:

Kamuya açık olmayan ama bilgi edinme hakkı kapsamında elde edilebilecek belgeler

Kamu kurumları ve şirketlerde çalışan insanların sızdırabileceği / aktarabileceği bilgi

İnsanların tanıklığı

8a. Ham bilgi nasıl habere dönüştürülebilir?

Esas: Farklı kaynaklardaki bilgileri ve bağlamı birbirleriyle kesiştirmek.

Açık bilgi + kapalı bilgi + tanıklık + bağlam
= katma değeri yüksek haber

Kapalı bilgiye erişmek ve tanıklık: uzun soluklu bir gazetecilik gerektiriyor.

Araştırmacı gazetecilik = karmaşık bilgi ortamında kapalı bilgiye erişme stratejisi

Fikri takip: Olayların kendisi bazen ham bilgiden ibaret olabilir, sebeplerini ve sorumlularını açığa çıkarmak için fikri takip gerekir.

9. Bilgi edinme başvuruları: Nedir, neden önemlidir?

Bilgi edinme hakkı, devleti elinde tuttuğu bilgi ve belgeleri herkesle paylaşmaya zorunlu kılar.

Gazetecileri özellikle ilgilendiriyor: Bilgi edinme başvurusu, kamu çıkarını kollamak adına devlet kurumlarını ve siyasileri gözetleme ve denetleme görevini yürütürken gazetecilerin resmî yolla devlete soru sormasını mümkün kılan önemli bir araç.

Bilgi edinme hakkı kapsamında, bir ihalenin detaylarından bir devlet kurumunun toplantı tutanağına, kamu kurumlarının görevleri gereği ellerinde bulundurmaları gereken her türlü bilgi ve belgeyi talep edebilirsiniz. **Kanuna göre başvurunuzun 15 iş günü içinde cevaplanması gerekiyor.**

Gazeteciler bilgi edinme başvurusuyla istedikleri bilgi ve belgeye ulaşırsa zaten haber yapabilir, ancak **bir idarenin bilgi edinme başvurusunu reddetmesi de haber içinde kullanılabilir, hatta kendi başına bir haber olabilir.**

Gazetecilerin bilgi edinme hakkını daha sık kullanmaları bu yolun etkin kılınmasını – dolayısıyla hesap verebilirliği – sağlayacağı gibi, kamusal veriye dayalı haberciliğin gelişmesine de yardımcı olabilir. **Ayrıca STK'larla mesafenin korunmasını sağlar.**

9a. Mevzuat

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Türkiye'de Ekim 2003'te kabul edildi ve 2004'te yürürlüğe girdi.

Bilgi edinme hakkı, Birleşmiş Milletler'in (BM) 1946'da – tarihteki ilk – toplantısında bir kararla (madde 59) tanındı, ve ardından, BM'nin 1948'te ilan ettiği İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 19. maddesinde yer buldu. 19. madde, “bilgi ve düşünceleri her yoldan araştırma ve elde etme” hakkını ifade özgürlüğünün bir parçası olarak kabul ediyordu.

Bilgi edinme, 2010'da anayasal bir hak olarak da tanındı: Anayasa'nın “siyasi haklar ve ödevler” bölümündeki 74. maddeye “Herkes ... bilgi edinme hakkına sahiptir” ifadesi eklendi.

Kanunun 7. maddesi , kurumların sadece “elinde bulunan” bilgi ve belgeleri değil, “görevleri gereği bulunması gereken” bilgi ve belgeleri de başvuru kapsamına alarak hakkı genişletiyor.

Başvurunuzun muhatabı, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun yönetmeliğine (madde 8) göre, her kurum ve kuruluşun bünyesinde oluşturması gereken “bilgi edinme birimi”, veya doğrudan kurum yöneticisine bağlı ve başvuruları cevaplamakla görevlendirilmiş “bilgi edinme yetkilisi”.

9b. Haberde nasıl kullanılmalı?

Kullanılan bilgi ya da verinin bilgi edinme başvurusuyla elde edildiği vurgulanmalı. Bilgiyi paylaşan kurumun adını mutlaka verin.

Eğer belgenin kendisi önem taşıyorsa, belgeyi de habere ekleyebilirsiniz.

Gazeteciler için reddedilen bilgi edinme başvuruları da haber değeri taşıyabilir: Başvurunuzun reddedilmiş olduğunu habere dahil ederek ilgili kamu kurumunun konu hakkında bilgi paylaşmaktan kaçındığını açık edebilir, hatta aldığınız önemli bir ret kararını kendi başına haber yapabilirsiniz.

Eğer başvuruza ret dahi herhangi bir cevap almadıysanız, başvuru tarihinizi ve ilettiğiniz soruyu belirtip haberin yayınlandığı tarihe kadar herhangi bir cevap almadığınızı habere dahil edebilirsiniz. 15 iş gününü geçtiği takdirde, söz konusu kurumun kanundaki yükümlülüğünü yerine getirmediğini de vurgulayabilirsiniz.

Eğer başvurunuz cevaplanmaz, eksik cevaplanır veya reddedilirse, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na (BEDK) postayla itiraz edebilirsiniz. **İtirazda bulunduysanız, bunu haberinize ekleyebilirsiniz.**

10. Fikri takip: Nedir, neden önemlidir?

Fikri takip, yayımlanan bir haberin ardından yaşanan gelişmelerin izlenmesine denir. Gazeteci, haberinde konu aldığı olayın peşini bırakmaz ve 'yeri geldiğinde' bununla ilgili yeni bir haber daha hazırlar.

Peki, ne zaman 'yeri gelir'?

- Olaya dair yeni bir gelişme yaşandığında.
- Yargıya intikal eden bir süreç ise karar çıktığında, kamu kuruluşlarının hesap verebilirliklerine gölge düşüren konularda ise olayla ilgili harekete geçtiklerinde (bu tür durumlarda bilgi edinme başvurularıyla cevap aranabilir).
- **Bir sorunun yeniden görünmesine gerek duymadan belirli aralıklarla devam haberleri yapılabilir** (örn. müsilaj; Ilısu Barajı ve Hasankeyf; avcılık gibi temalar).
- Yıldönümleri önemli bir konuyu hatırlamak için önemli eşiklerdir. (Aysin ve Ali Büyüknohutçu cinayetini Gezegen'e böyle taşımıştık).

Fikri takip haberleri, olayın birebir özneleri tarafından 'ısmarlanan' haberler olmamalıdır. Gazeteciler, sivil toplumla mesafelerini korumalıdır.

Gazeteciler uzmanlaştıkları alanda fikri takip yapabilir. Mutlaka izledikleri konuya benzeyen olayları, vakaları da takibe almalı, gerekirse haberleştirmelidir.

10c. Kentsel dönüşüm ve sonuçları

Kentsel dönüşümler yıllara yayılan ve çok sayıda parametre içeren süreçler olduğu için gazeteciler tarafından takip edilmeli ve gündemde tutulmalı.

Türkiye’de yine ihale ve inşaat başlangıcında gündeme geliyor. Çoğu zaman süreç ilerlediğinde ya da tamamlandığında gündemden düşüyor.

Haberlerin büyük çoğunluğu hukuki. Oysa insan hikâyelerinin öne çıkarılabileceği bir alan.

Kentsel dönüşüm haberlerinde proje nedeniyle yerinden edilen mahallelilerin akıbeti takip edilmeli.

Kentsel dönüşüm sosyoekonomisi yüksek mahalleleri de kapsıyor (örn. Bağdat Caddesi). Mahalleliler kazanç sağladıklarından dönüşüme itiraz etmediği bu durumlarda haber yapılmayacağı anlamına gelmez.

Her kentsel dönüşüm olumsuz olmak zorunda değildir. İyi kentsel dönüşüm projeleri de olabilir. Haber dili önyargısız olmalı.

10d. Kirlilik haberleri, müsilaj örneği

Kirlilik ve atık haberleri de doğası gereği sürekli gündeme taşınması ve takip edilmesi gereken konulardan.

Bu sene Marmara Denizi'nin yüzeyinde müsilaj görülmedi. Sizce, müsilaj görülmemesi haber yapılmamasını gerektirir mi?

Kirlilik doğrudan yerel ya da ulusal kamu kurumlarının hesap verebilirliğini gündeme getiren bir konu. **Gazetecilerin alınan ya da alınmayan önlemleri de takip etmesi gerekir. Örneğin 2021'deki müsilaj istilasının ardından Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planı adında bir belge yayınlandı. Bu belgede vaat edilenlerin uygulanıp uygulanmadığı takip edilebilir.**

Kirlilik haberlerinin insan sağlığıyla ilişkisi üzerinden de gündemde tutulması önem taşıyor.

Veri ve çözüm gazeteciliği açısından özellikle 'bereketli' bir alan. Hem veri toplayarak ya da veri toplayan kuruluşların çalışmalarından yararlanarak kirlilik enfografiklerle görselleştirilebilir. Ayrıca, çözüm yolları araştırılabilir ve kirliliğin ortadan kaldırabilecek uygulamalar üzerine haber yapılabilir.

10a. Kitlesele itirazlar ve hukuki süreçler

Kitlesele itirazların (gösteriler, nöbetler, protestolar) sicağı sicağına çok dikkat çektiğini, hatta gündemin ana maddesi hâline geldiğini görürüz. **Ancak üzerinden zaman geçtiğinde nadiren yeni haberleri yapılır, kamuoyunun ilgisi düşer.** Belirli aralıklarla itirazın sürdüğünü hatırlatmak anlamlıdır. (Örnekler: Kaz Dağları, İkizdere, İkizköy nöbetleri. Akkuyu'ya karşı örgütlenen nükleer karşıtı hareket. Grevler.)

Fikri takip farklı formatta içerikler üzerinden de sağlanabilir: Özellikle insan hikâyeleri, söyleşiler, izlenim ve yorumlar yayınlanabilir.

Kitlesele itirazlarla hukuki süreçler birlikte yürütülebilir. Suç duyurularının davaya dönüşmesi halinde duruşmalar, kararlar ve temyiz süreçleri izlenmeli.

Hukuki süreçler çoğu zaman avukat ya da STK'ların paylaştığı belgeler üzerinden haberleştirilir. **Ancak haber yalnızca belgeden ibaret olmamalı.** Mutlaka belgeyle beraber görüş/değerlendirme toplanmalı ve olayın tüm muhataplarından bilgi alınmalı.

Süreç olumlu sonuçlandığında da mutlaka haberi yapılmalı. 'Başarı hikâyeleri' daha az ilgi çektiği için zaman zaman es geçilir. Bir olay sonuna kadar izlenmeli.

Olay sonuçlandıktan bir süre sonra yeni bir haber daha yapılabilir. İtiraz edilen konu yerine yeni bir girişimin olup olmadığı, ya da çok daha olumlu bir çözümün hayata geçirilip geçirilmediği gündeme taşınabilir.

10b. Santral inşaatları ve sonuçları

Termik, nükleer, HES'ler ve yenilenebilir enerji santrallerinin inşaatları yıllara yayılıyor ve çoğu zaman ihale süreçlerinde ya da inşaat başlarken gündeme geliyor. Gazeteciler, özellikle inşaat başladıktan sonra süreci gündemde tutmalı.

İnşaat sürecinin doğaya verdiği tahribat önemli bir fikri takip haberi örneği.

İnşaat süreci tamamlandıktan sonra santrallerin doğaya ve yaşam alanlarına verdiği zararlar da yine haberlere konu edilmeli.

Santrallerden yayılan kirlilik ile kamu sağlığı arasında ilişki kurmak gerekiyor. Santraller faaliyete geçtikten sonra bölgedeki sağlık sorunlarındaki artış gözlemlenmeli.

Çoğu santral özelleştirildi ve şirket olduklarından doğrudan Bilgi Edinme Kanunu'nun kapsamında değil. **Ancak bilgi edinme başvurularıyla, kamunun kuruluşlarının elindeki bilgilere erişilebilir (bakanlıklar, yerel yönetimler, eüaş ve teiaş gibi kurumlar) ve bunlar üzerinden haber üretilebilir.**

İklim ve Çevre Haberciliğinde Toplumsal Cinsiyet

1. Giriş

İklim krizi ve çevre felaketleri, toplumdaki farklı kesimleri eşitsiz bir şekilde etkilediği gibi, toplumsal adaletsizleri derinleştirme potansiyeli taşıyor. Araştırmalara göre, kadınlar ve kız çocukları kriz ve afetlerin doğduran ya da dolaylı sonuçlarını daha ağır bir şekilde yaşıyor.

İklim ve çevre haberciliğinde toplumsal cinsiyet perspektifini göz önünde bulundurmak, yalnızca adil ve kapsayıcı bir anlatı oluşturmak için değil, aynı zamanda çözüm odaklı haberciliği güçlendirmek açısından da kritik bir rol oynuyor.

Bu rehber, iklim krizi ve çevre sorunlarının toplumsal cinsiyet boyutunu ele alarak, habercilerin bu konuda farkındalıklarını artırmayı amaçlıyor.

2. Toplumsal Cinsiyet Nedir?

Toplumsal cinsiyet kavramı, “kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumluluklara” işaret ediyor ve bu roller ve sorumlulukların paylaşımına eleştirel bir bakış getiriyor.

Yani kadın ve erkeğin toplum içindeki rolleri, sosyal konumları, ekonomik ve politik güçleri arasında ne gibi farklar var? Bu farklar nasıl eşitsizlikler doğuruyor, gibi sorulara odaklanıyor.

“Toplumsal cinsiyet” kavramsallaştırmasının kendisi, eşitsizliğin toplumsal olarak inşa edildiğini, toplumsal süreçlerle değiştirilebileceğini ve değiştirilmesi gerektiğini ifade ediyor.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ise sadece “kadın” ve “erkek” ikiliği üzerinden tanımlanan cinsiyet sisteminin ötesine geçerek, cinsiyet kimliklerinin çeşitliliğine de dikkat çekiyor ve cinsiyet eşitliği mücadelesinin LGBTİ+’ları da kapsamasını hedefliyor.

Toplumsal cinsiyet odaklı habercilik, hak odaklı habercilik pratiğinin toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde yapılması anlamına geliyor.

Toplumsal cinsiyet odaklı habercilik konusunda daha fazla bilgi için P24 Akademi’nin “Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik” modülüne bakabilirsiniz.

3. Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İklim Krizi

İklim krizi ve çevre felaketleri, kadınlar ve kız çocuklarını daha fazla etkilerken, varolan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini de derinleştiriyor.

Birleşmiş Milletler (BM) verileri, iklim krizinin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik aileiçi şiddet, cinsel şiddet, insan ticaret ve erken yaşta zorla evliliklerde artışa neden olduğunu gösteriyor:

- Katrina Kasırgası'nın ardından, karavan parklarına taşınmak zorunda kalan kadınlar arasında tecavüz vakalarının oranı, aynı yıl Mississippi'de referans alınan oranın 53,6 katına çıktı.
- Etiyopya'da, ailelerin uzun süreli kuraklığın etkileriyle başa çıkmasına yardımcı olmak için besi hayvanı karşılığında satılarak erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının sayısında artış kaydedildi.
- Nepal'de 1990'da insan ticaretine maruz bırakılanların sayısı yılda 3.000-5.000 civarındaydı. Bölgede meydana gelen depremin ardından ise yılda 12.000-20.000 kişinin insan ticaretine maruz bırakıldığı tespit edildi.
- Vanuatu'da, 2011'de meydana gelen iki tropikal kasırgayı takiben, Tanna Kadın Danışma Merkezi'ne bildirilen aile içi şiddet vakalarında yüzde 300'lük bir artış kaydedildi.

Yine BM verilerine göre, iklim krizi nedeniyle yerinden edilen her 5 kişiden 4'ünü kadınlar ve kız çocukları oluşturuyor. Hava felaketleri de kadınları ve kız çocuklarını erkeklere kıyasla 14 kat daha fazla etkiliyor.

Bilgiye ve kaynaklara erişimdeki toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler, kadınların karar süreçlerine dahil edilmemeleri, kadınların yer değiştirmesine-seyahat etmesine engel olan toplumsal baskılar ve karşılaştıkları tehlikeler, krizler ve afetlerin sonrasında yaşanan bu ihlal ve ayrımcılıklara da zemin hazırlıyor.

Örneğin bir afet durumunda ya da iklim krizi kaynaklı bir kuraklık sırasında, ilk vazgeçilen şey kız çocuklarının okula gitmesi oluyor. Böyle durumlarda kadınlar ve kız çocuklarına yüklenen ev ve bakım sorumlulukları daha da artıyor.

Tüm bunların yanı sıra iklim ve çevre krizleri, kadınları ekonomik olarak da daha fazla zarara uğrıyor. Araştırmalara göre, kadın egemen haneler (erkek bir aile reisinin olmadığı haneler) iklim krizine bağlı ısı değişimi nedeniyle yıllık gelirlerinde yüzde 8 daha fazla kayıp yaşıyor. İklim ve çevre haberciliğinde, toplumun farklı kesimlerinin durumdan nasıl etkilendiğini irdelemek, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin bu alana nasıl yansıdığını gözlemlemek de bu nedenle önemli.

4. Haber İçeriklerinde Kadınlar

Sadece Türkiye’de değil, dünyanın her yerinde iklim ve çevre hareketlerinin en ön sırasında kadınlar yer alıyor. Ancak bu durum haberlere tam olarak yansımıyor. İklim ve çevre direnişleriyle ilgili haberlerin görsellerinde kadınları görsek de, çevre haberleri kadınların en az yer aldığı haber konuları arasında yer alıyor.

Küresel Medya İzleme Projesi ’nin verilerine göre, tüm dünyada haber içeriklerinde geçen kişilerin yüzde 75’ini erkekler, yüzde 25’ini kadınlar oluşturuyor.

116 ülkede 2.251 medya kuruluşunda (tv, gazete, radyo, internet siteleri ve sosyal medya) çıkan 30 binin üzerinde haberin incelendiği araştırmaya göre, 2015'ten 2020'ye kadar dünyada haber içeriklerinde kadınların en çok görünür oldukları ve en az görünür oldukları haber konuları şöyle:

Kadınların EN ÇOK görünür olduğu haber konuları	Kadınların EN AZ görünür olduğu haber konuları
Kadın hareketi, feminist aktivizm, protesto gösterileri, eşitlik mücadelesi	HIV/AIDS, tedavi
Toplumsal cinsiyet temelli şiddet, kadın ve kız çocuklarının ticareti	Çevre, kirlilik, turizm
Doğum kontrolü, kürtaj hakkı	Tüketici hakları
Kadınların ekonomiye katılımı (işsizlik, ücretsiz emek, enformel işler)	Ulaşım, trafik
Güzellik yarışmaları, moda, estetik ameliyat	Emek haberleri
Çocuk istismarı, çocuklara yönelik cinsel şiddet	Ekonomik kriz, şirket iflasları vs
Kadın siyasetçiler/adaylar	Ekonomi politikaları, borsa haberleri
Aile	Diğer ekonomi konuları
	Sürdürülebilirlik, kalkınma

Kadınlar sadece “kadın haberlerinde” görünür olabiliyor. Onları en az toplumun geri kalanı kadar ilgilendiren ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en derin olduğu çevre, emek, ekonomi, sürdürülebilirlik gibi konularda ise neredeyse görünmezler.

Medyada sesi duyulmayan kadınlar aslında iklim adaleti mücadelesine öncülük ediyor. Dolayısıyla iklim ve çevre haberlerinde toplumsal cinsiyet perspektifini dikkate almak, içeriği zenginleştirebilir ve çözüm haberciliğine de katkı sunabilir.

BM verilerine göre;

Refah düzeyi yüksek toplumlarda, kadınlar tüm tüketici satın alma kararlarının yüzde 70-80’ini yönlendiriyor ve daha sürdürülebilir yaşam tarzlarına geçişi sağlıyor.

Parlamentolarda kadın oranı yüksek ülkelerde iklim değişikliğini azaltmaya yönelik daha katı yasalar olduğu görülüyor.

Kadınların geri dönüşüm yapma, atığı en aza indirme, organik gıda ve eko-etiketli ürünler satın alma ve evde su ve enerji tasarrufu yapma olasılıkları daha yüksek.

Kadınların üretim araçlarına erişimi erkeklerle eşit oranda olduğu takdirde, dünyadaki tarım arazileri yüzde 20-30 oranında genişleyecek. Bu da 100-150 milyon kişiye yiyecek sağlanması anlamına geliyor.

5. Haber Örnekleri

Peki toplumsal cinsiyet perspektifini iklim ve çevre haberlerine nasıl dahil edeceğiz?

Bunun için birkaç haber örneği inceleyelim.

5.1 Hava kirliliği ve regl sağlığı: Kenya rneği

≡ CNN Videos

Video Ad Feedback

Period poverty: How air pollution in Kenya could make periods heavier, more painful and more expensive

^ Hide Description

Period poverty affects millions worldwide. New research now suggests air pollution is making periods heavier and more painful.

CNN'de yayınlanan bu video haberde, Kenya'da tehlikeli boyutlara gelen hava kirliliğinin kadın sağlığı üzerine etkileri ve bu durumun kadınlar ve kız çocuklarının temel haklara erişimini nasıl sınırladığı ele alınıyor.

Haberde yer verilen bilimsel veriler özetle şöyle:

Hava kirliliği endometriozis riskini artırıyor. Çocukluklarında ve annelerinin hamilelikleri sırasında hava kirliliğinin başlıca kaynağı olan ince partikül maddelere daha fazla maruz kalan kız çocukları, ilk adetlerini daha erken yaşta yaşıyorlar. Yüksek hava kirliliği seviyelerine maruz kalan kadınların dismenore veya ağrılı adet görme olasılığı 33 kat daha fazla.

Hava kirliliğinin Kenya'daki kız çocuklarına etkileri ise şöyle sıralanmış:

Kenya'daki kadın ve kız çocuklarının yüzde 65'i regl döneminde temel ihtiyaçlarını karşılayamıyor. Kız çocukları hijyenik ped ve diğer regl ürünlerine erişemediği için regl döneminde okula gidemiyor.

Haber, dünyanın en büyük çöp sahalarından biri olan Dandora'nın yakınında oturan ve atık toplayıcılığıyla geçinen bir annenin yaşantısı üzerinden kurgulanmış. Kendisi ve/veya kızları regl yoksulluğundan etkilenen kadınların yanısıra bu konuda çalışan araştırmacılar ve sivil toplum örgütü temsilcileriyle röportaj yapılmış. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği zemininde hava kirliliğinin kız çocuklarının eğitime engel olduğunu ortaya koyan muhabir, Kenya'da bir okulu ziyaret ederek, bir öğretmenle de bu konu üzerine konuşmuş.

From Bhutan to Nigeria & Kenya, women endure climate change differently than men

CHOKI WANGMO, JULIET AKOTH OJWANG, KAREN COATES, TARINIPRE FRANCIS
20 DEC 2024 AFRICA

Share article

5.2 . Sel felaketi ve yerinden edilme, Nijerya örneği

Haberde, Nijerya'da yaşanan sel felaketinde yaşadığı yer yokolan ve altı çocuğuyla birlikte yerinden edilerek kampa yerleşen bir kadının yaşam mücadelesini okuyoruz. Kendisinden yaşça büyük eşinin kampta kendileriyle kalmadığını anlatan kadın, gıda yardımlarına erişim, bakım ve geçim sorumluluğu, güvenlik sıkıntıları gibi konuları dile getiriyor.

Haber metninden bir alıntıya birlikte bakalım:

Yıllardır yapılan çeşitli araştırmalar, düşük gelirli kadınların sel gibi çevresel krizlere karşı en savunmasız gruplardan biri olduğunu gösteriyor. 2013 tarihli bir çalışmada araştırmacılar, "cinsiyet tek başına selin etkilerine karşı kırılganlığın belirleyicisi değildir, ancak cinsiyet rolleri, yaşanan yer, sınıf ve hane yapısı ile kesiştiğinde bu kırılganlığı etkiler" sonucuna varmıştı.

İlginçtir ki, kadınlar genellikle bu cinsiyete dayalı kırılganlığı fark etmiyor. Çalışmaya göre, "kadınlar genel olarak sel felaketlerinin toplumsal cinsiyete bağlı bir etkisi olduğu konusunda endişe taşıyor, çünkü çoğu selin herkesi eşit etkilediğine inanıyordu." Ancak bu görüş, sahadaki gerçeklerle örtüşmüyordu. Sel felaketlerinin etkileri, gelir grupları ve mahallelere göre değişiklik gösteriyordu ve "toplumsal cinsiyet farklılıkları barizdi."

Uluslararası Göç Örgütü'ne (IOM) göre, "iklim değişikliği mevcut geçim kaynaklarını yok ettikçe, kadınlar geride kalma ve tehlikeli ortamlara sıkışıp kalma riskiyle daha fazla karşı karşıya kalıyor." Aynı zamanda, erkekler daha iyi geçim fırsatları aramak için başka yerlere göç ederken, kadınlardan aile ve evle ilgili sorumlulukları üstlenmeleri bekleniyor.

Bu durum, çevresel krizlerin toplumdaki mevcut eşitsizlikleri daha da derinleştirdiğini gösteriyor. Modu için ise, bu, her koşulda kesintisiz devam eden bakım sorumluluğu anlamına geliyor.

Şimdi, birkaç ay sonra, yıkılmış evinin önünde otururken, altıncı çocuğunu emzirirken Mongabay'a şunları söylüyor:

"Sel felaketini eşimden çok farklı yaşadım. Altı çocuğumu bırakıp bir yere gitme lüksüm yoktu. Kampta çocuğum hastalandığında ne yapacağımı bilemedim. Sel nedeniyle her yer kapanmıştı. Gidilecek bir hastane bile yoktu. Kriz sırasında ailemi güvende tutma sorumluluğunu tamamen üstlenmek zorundaydım. Özgürce bir yerlere gidemem. Sürekli çocuklarımı gözetmek zorundayım."

Bu haberde, muhabirin iklim ve toplumsal cinsiyet meselesinin kesişimselliğine odaklandığını görüyoruz.

İlk bakışta sel gibi çevre felaketlerinin bölgedeki tüm canlılara eşit bir şekilde etki ettiği düşünülse de, hem felaket sırasında hem felaket sonrasında toplumsal farklılıklar önemli bir rol oynuyor. Bu tür felaketlerin farklı toplumsal kesimler üzerinde eşitsiz etkileri oluyor. Röportaj yaptığımız kişilerin, bu farklılıkların farkında olmasını, kendi yaşadıklarını analiz etmesini, bunların ardında yatan toplumsal sorunları irdelemesini bekleyemeyiz

Röportaj yaptığımız özneler, kendi hikayelerini anlatır. Biz ise muhabir olarak bu anlatılanları yaptığımız ön araştırma ve aldığımız uzman görüşleriyle beraber değerlendirerek bir çerçeveye oturturuz. Bu nedenle, habere toplumsal cinsiyet lensiyle yaklaşmamız ve öznelere doğru soruları sormamız adil ve kapsayıcı bir haber çıkarmak için önem taşıyor.

INTERNATIONAL WOMEN'S DAY 2023

Kenya: Women Bearing the Brunt of Climate Change

An ongoing drought has served to amplify historic gender inequalities in arid areas of the country.

5.3 Kuraklıktan cinsel şiddete; Kenya örneği

Nüfusun büyük bölümünün ana geçim kaynağının tarım olduğu Kenya'da, giderek daha tehlikeli bir boyuta ulaşan kuraklık ve kıtlık ülkede yıkıcı bir etki yaratıyor.

Bu kuraklık ve kıtlığın toplumsal cinsiyet perspektifinden incelendiği bu haberde, geleneksel olarak su taşıma görevini üstlenen kadınların yolda cinsel şiddet ve öldürülme tehlikesiyle karşılaştığını, kıtlığın kadın ve kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesine ya da hayatta kalabilmek için seks işçiliğine zorlanmasına neden olduğunu öğreniyoruz.

Bu haber, çok iyi bir hikayeleştirilmiş haber örneği.

Kenya'nın Doğu Eyaleti'ndeki North Horr bölgesinde parıldayan kumların üzerinde ilerlerken güneş yakıcı bir sıcaklık yayıyor, hava ise tozla dolu. Kabinyoka köyüne yaklaştıkça çürüme kokusu daha da yoğunlaşıyor. Bir grup akbaba, hayvan leşlerinden geriye kalanları toplamak için süzülerek yere iniyor. Devam eden kıtlığın etkileri yüzlerine yansıyan altı kadın, artık ayakta duramayan bir ineği kaldırmaya çalışıyor.

Olayın yaşandığı yerin ve anın betimlemesiyle başlıyor. Okuyucunun habere zihninde canlı bir şekilde tanık olmasını sağlıyor

"Bu sonuncusu ve ne yapacağımızı bilmiyoruz. Bütün sürülerimiz yok oldu, belki yakında biz de yok oluruz," diyor onlardan biri, Hanifa. "Burası çok değişti, neredeyse sekiz yıldır hiç yağmur yağmadı ve sahip olduğumuz her şeyi kaybettik."

Orada yaşayan birinin çarpıcı bir tanıklığıyla devam ediyor.

Kuraklık ve kıtlık son yıllarda Kenya'nın birçok bölgesini etkiledi ve 2022 yılına ait bir araştırmaya göre dört milyondan fazla insanı zor durumda bıraktı. Kenyalıların çoğu tarımı ana geçim kaynağı olarak gördüğünden, bu durum yıkıcı bir etki yarattı.	Bilimsel verilerle haber bir bağlama oturtuluyor.
--	--

Bu kriz, tarihsel olarak var olan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini de daha da derinleştirdi. Kadınlar ve kız çocukları, toplumsal statülerinin ve güçlerinin daha düşük olması nedeniyle özellikle savunmasız hale geldi. Hamilelik, çocuk bakımı sorumluluğu.... Ailedeki birincil bakım yükü büyük ölçüde onların omuzlarına biniyor. Örneğin, su taşımak geleneksel olarak kadınların yaptığı bir iş ve kıtlık nedeniyle bu görev neredeyse imkânsız hale geldi.	Yaşanan olayın toplumsal sonuçları özetleniyor.
---	--

Genç bir anne olan Shared Tarazzo, "Bütün günümüzü su ve hayvanlarımıza yiyecek olacak kökleri aramakla geçiriyoruz," diyor. "Bu yolculuklar çok uzun sürüyor ve tecavüze uğrama, zarar görme ya da öldürölme riskiyle karşı karşıyayız. Kocalarımız da otlak aramak için uzaklara gidiyor. Çocuklarımızı evde bırakıyoruz, onlar da cinsel şiddet riski altında."
(...)

Buradan sonra haberin ana gövdesi başlıyor. Özneler, tanıklar, uzman görüşleri ve araştırma verileriyle konu derinlemesine anlatılıyor.

İklim ve Çevre Haberciliğinde Türcülük

1. Giriş

Çevre ve iklim haberleri, sadece insan topluluklarına etkileri üzerinden yer alıyor. Hayvanların yaşam hakkı genellikle haber değeri taşımıyor. Oysaki iklim değişikliği, doğal afetler ve insan kaynaklı çevre sorunları sadece insanların değil, hayvanların da ölümüne, göç etmelerine, besin kaynaklarına ulaşamamasına sebep oluyor. Bu da türler arası dengeleri, hayvanların yaşamlarını ve yaşam alanlarını doğrudan etkiliyor.

İklim krizi ve çevre felaketlerinden bahsederken, tüm canlıların yaşam hakkının birbirine bağılı olduğı bir ekosistemin hayatta kalmasından bahsediyoruz. Haber yaparken de bu kesişimselliğı göz önünde bulundurmamız gerekiyor.

Türcülük karşıtı bir habercilik anlayışı, insan-hayvan ve doğa arasındaki etkileşimleri daha geniş bir perspektiften değerlendirmemize ve insan yaşamının hayvan hakları ve ekolojiyle ne denli iç içe olduğunu anlamamıza olanak sağlıyor.

2. Türcülük Nedir?

Toplumsal cinsiyet odaklı habercilik dediğimizde ataerkil medya yaklaşımından; türçülük karşıtı habercilik dediğimizde ise insan merkezietçi medya anlayışından uzaklaşmaya çalışıyoruz.

“Türçülük”, bir türün diğer türlerden daha üstün olduğu düşüncesiyle insanın, insan olmayan canlıları ötekileştirerek daha az değerli ya da önemsiz görmesi olarak açıklanabilir. Bu insan merkezietçi yaklaşım, hayvanları sadece insana hizmet eden araçlar olarak ele alıyor.

Türçülük medyada ise haber içeriklerinde insan dışı canlıların görünmez kılınmasıyla ve/veya ötekileştirici dil kullanılmasıyla kendini gösteriyor.

Hayvanlar haberlerde genellikle **“kahraman”** ya da “tehlikeli”, “sevimli” ya da “canavar” ikilikleriyle yer buluyor. Bir mal/eşya olarak insanlara hizmet etmedikleri durumlarda ise görünmez oluyorlar.

Medyada kurulan türler arası hiyerarşi, sadece insanın hayvandan üstünlüğüyle sınırlı değil. Hayvanlar arasında da, insanlara ne kadar fayda sağladıkları üzerinden oluşturulan bir ayırım söz konusu.

Bu ayrımı, hayvan ölümleriyle ilgili haberlerde kullanılan dilde de görüyoruz. Evde bakılan kediler, köpekler öldüğünde “öldü, hayatını kaybetti, can verdi” gibi ifadeler kullanılırken, inek, koyun gibi insanlara hizmet için beslenen hayvanlar için “telef oldu ifadesi kullanılıyor

Türcülük karşıtı yaklaşım ise insanların hayvanları ve doğayı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmasına karşı tüm canlıların eşit yaşam hakkını savunuyor..

Tarihi bina yangında çöktü! Çok sayıda kedi yanarak can verdi

13.04.2021 - 22:46 | Son Güncellenme: 13.04.2021 - 22:46

DHA

#Bursa

#Yangın

#Surl

Bursa'da, surların arasında bulunan 120 yıllık ahşap binada iftar vakti çıkan yangın, mahallede korku dolu anlar yaşanmasına neden oldu. Evinin yandığını görünce sinir krizi geçiren Gülten S.'ye olay yerinde sağlık ekipleri müdahale etti. İtfaiyenin müdahalesiyle söndürülen yangında bina çökerken, içeride bulunan çok sayıda kedinin öldüğü anlaşıldı.

Tren sürüye daldı, 20 büyükbaş telef oldu

12.07.2018 - 15:31 | Son Güncellenme: 12.07.2018 - 16:56

AA

Kars'ın Sarıkamış ilçesinde yolcu treninin çarptığı 20 büyükbaş hayvan telef oldu.

1

3. Haber Örnekleriyle Türcülük

Günümüzde doğal afetler ve iklim olaylarının yanısıra tarım alanlarının yok edilmesi, sanayileşme, kentleşme ve orman tahribatı gibi insan faaliyetleri sebebiyle birçok canlının yaşam alanı yok oluyor. Biyoçeşitliliğin azalması ve yaşanan habitat kaybı türler arasındaki dengeleri de etkiliyor.

- İklim krizi
- Doğal afetler
- İnsan müdahalesi kaynaklı çevre sorunları

- Ekosistemdeki dengelerin bozulması
- Habitat kaybı
- Türlerde kayıplar
- Biyolojik çeşitliliğin bozulması

Beykoz'da domuz paniği kamerada

HaberTürk

Giriş: 19 Kasım 2015 - 15:30

Güncelleme: 17 Aralık 2020 - 17:41

Beykoz'da denizden çıktığı sanılan domuz, vatandaşlara korku dolu anlar yaşattı. Kalabalığın arasına girerek bir vatandaş kovalayan domuz, amatör kamera tarafından görüntülendi. (İHA)

Beykoz'da yola atlayan domuz kazaya neden oldu!

Beykoz'da seyir halinde ilerleyen bir otomobili aniden yola çıkan domuza çarparak kaza yaptı. Kazaya sebep olan bir domuz ise öldü.

4 Ocak 2022, 21:00 yayımlandı | 24 Şubat 2024, 12:49 güncellendi

068, 44sn

3.1 Şehre inen yaban hayvanları haberleri Kuzey Ormanları örneği

İstanbul'da Kuzey Ormanları'nın tahrip edilmesinden sonra şehre inen yaban hayvanları haberlerinde bir artış yaşandı.

Haberler yaban hayvanlarının insanların yaşam alanında görünmesiyle oluşan şaşırtıcı manzaraya ve bu durumun insan için yaratabileceği olası fiziksel tehlikelere odaklanıyor. Ancak bu şaşırtıcı manzaraya sebep olan olaylar zincirini görmezden geliyor.

Çevre ve iklim haberciliğinde olaylar zincirini ve neden-sonuç ilişkisini göz önünde bulundurmamız gerekiyor. Bu hayvanların yaban hayatı terk etmelerine sebep olan şeyler ne? İnsan müdahalesi bu olayın neresinde duruyor?

3.2. Kuş göç yolları üzerindeki havaalanı örneği

İstanbul Havalimanı'nda uçakların kuşlara çarpmasıyla ilgili çıkan haberlere baktığımızda da, kuşların uçuşlara engel olduğuna ve uçağa verdiği hasara yönelik başlıklar öne çıkıyor.

Hızlı bir medya taramasıyla bu havalimanının kuş göç yolları üzerinde olduğu ve olası ölümlere karşı yapılan uyarılara rağmen inşa edildiği bilgisine ulaşılabilir.

Ancak açıldığı günden bu yana İstanbul havalimanından kuşlarla ilgili kaza haberleri gelmeye devam ediyor.

Bu haberi yaparken, daha önce yapılan uzman uyarılarını, yayınlanan raporları ve bu gibi bilgileri habere dahil edebilirsiniz.

Haberde göç dengesinin bozulması, hayvan nüfusunun azalması, geçiş yönlerinin değiştirilmesi gibi uzun vadede ekosistemi etkileyecek olumsuz etkiler, hayvanların sıcaklık tolerans sınırlarının aşılması, besin kaynaklarına ulaşmada zorlanmaları ve türler arasındaki dengelerin bozulması gibi, nihayetinde insan yaşamını da etkileyen neden-sonuç ilişkilerini irdelemelisiniz.

TRT HABER SICAK SAVUNMA ÇOCUK ÖZEL HABER DOSYA HABER DİĞER

Türkiye KAYNAK İHA HABER GİRİŞ 21.05.2024 17:24 SON GÜNCELLEME 21.05.2024 23:02

İstanbul'da kuş sürüsü uçuş trafiğini durdurdu

Sabiha Gökçen Havalimanı'nda, pist üzerinde bulunan sığırcıklar hava trafiğini durdurdu. Kuş sürüsü nedeniyle 3 uçak, İstanbul Havalimanı'na iniş yapmak zorunda kaldı.

Kuş sürüsüne çarpan THY kargo uçağı zorunlu iniş yaptı

Kalkıştan kısa bir süre sonra kuş sürüsü ile karşılaşan ve gövdesinde hasar meydana gelen kargo uçağı, Marmara Denizi üzerinde yarım saat yakıt boşaltarak Atatürk Havalimanı'na geri döndü.

Güncel Giriş: 03.01.2021 15:28 | Güncelleme: 03.01.2021 15:32

BBC NEWS TÜRKÇE

Haberler Türkiye Orta Doğu Rusya-Ukrayna Savaşı Ekonomi Sağlık Bilim Teknoloji

İstanbul-Antalya seferinde uçak, kuş sürüsüne çarpınca geri iniş yaptı: Uzmanlar İstanbul Havalimanı'na kuşlarla ilgili hangi uyarıları yapmıştı?

GETTY IMAGES

6 Nisan 2019'da İstanbul Havalimanı'ndan ilk uçuşunu gerçekleştiren bir THY uçağı

29 Haziran 2019

3.3. Panik-korku yayan haber dili

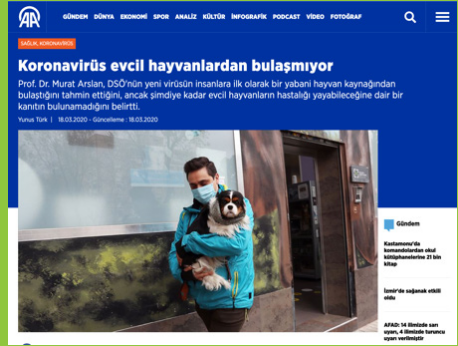
Medyada hayvanlarla ilgili panik yaratan haberler çok sık yer alıyor.

Ancak toplumdaki önyargıları tetikleyecek bir haber dili kullanılması, korku ve paniğin medya aracılığıyla yayılması, toplumda söz konusu hayvanlara yönelik sistematik şiddet, ayrımcılık ve kötü muamele dalgalarının yayılmasına sebep oluyor.

Korona pandemisi sırasında evcil hayvanlardan virüs bulaşması ihtimaliyle ilgili çok fazla haber çıktı. Uzmanlar virüsün hayvandan insana bulaşmadığını söylese de, haberler ilgi çekmek için "*Korona hayvandan bulaşır mı*" başlığıyla verildi. İlerleyen haftalarda evcil hayvanlarını sokağa bırakanlarda yaşanan artış da haberlere yansdı.

Böyle haberlerde "*bulaşır mı*" gibi merak uyandıran başlıklar yerine sorunun cevabını başlığa çekmelisiniz.

Bilimsel bulgular ve verileri aktarmalı, potansiyel tehlikelere de ışık tutan kapsayıcı ve nesnel bir dil kullanmalısınız.

🏠 > Haber > Dünya > Türkiye

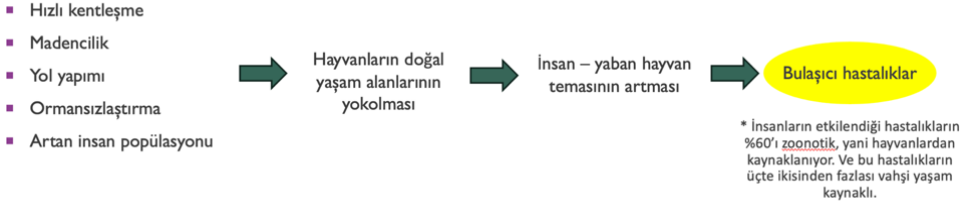
Denizli'de görülen şap hastalığı nedir? Hayvandan insana bulaşır mı?

* Haberde söz konusu hastalığın
hayvandan insana bulaşmadığı anlatılıyor.

Hayvanlardan insanlara hastalık bulaşmasıyla ilgili haberler aslında sık sık medyada yer alıyor.

Gülce Demirer (2020) iklimhaber.org sitesinde yer alan “Hastalıkların Ekolojisi: İnsan-Doğa Etkileşimleri” adlı yazısında, “İnsanların etkilendiği hastalıkların %60’ı zoonotik, yani -insan olmayan- hayvanlardan kaynaklanıyor. Ve bu hastalıkların üçte ikisinden fazlası vahşi yaşam kaynaklı. Hızlı kentleşme, madencilik, yol yapımı, ormansızlaştırma, artan insan popülasyonu insanlarla, belki de adı hiç duyulmamış birçok hayvan türünün yakın temasına sebep oluyor” diyor.

Türkiye

Google News

🕒 2023-09-13 18:23:39

Büyük Menderes'teki toplu balık ölümleri tedirgin etti!

Türkiye'nin en önemli sulak alanlarına ev sahipliği yapan Büyük Menderes Deltası'nda meydana gelen balık ölümleri tedirgin etti.

Büyük Menderes'teki toplu balık ölümleri 'Temiz Üretim' ihtiyacını gösterdi

Güncelleme Tarihi: May, 25 2018

Büyük Menderes'te meydana gelen balık ölümleri endişe yarattı.

Büyük Menderes'te meydana gelen balık ölümleri endişe yarattı. Yaşanan gelişmeler, Büyük Menderes Havzası Kirlilik Önleme Eylem Planı'nın hızla uygulamaya konulmasının gerekliliğini ortaya koydu. Bu durum, Mayıs ayı başında WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) ve Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) işbirliğiyle başlatılan "Tekstil Sektöründe Temiz Üretimin Yaygınlaşması" projesinin de hızlı bir şekilde hayata geçirilmesinin önemini ortaya koyuyor.

Büyük Menderes Deltası Millî Parkı sınırları içinden geçen tahliye kanalında 3 km. boyunca binlerce ölü balık bulunması kamuoyunda endişeye yol açtı. Tahliye kanalı ile Büyük Menderes Nehri'nin birleşerek denize aktığı alanda görülen balık ölümleri suyun yüzeyini kapladı.

Büyük Menderes'teki balık ölümleri
© HHA

Yukarıdaki örnekler aynı haberin nasıl farklı açılardan haberleştirilebildiğini gösteriyor.

İlk haberde toplu balık ölümlerinin yarattığı tedirginlik vurgulanıyor.

İkinci haberde ise çözüm odaklı bir yaklaşım benimseniyor. Toplu balık ölümleriyle sonuçlanan olay zinciri irdeleniyor ve bir daha yaşanmaması için çözüm önerisi sunuluyor. Başlıkta yaşanan panik yerine, çözüm önerisi vurgulanıyor. Bu olayın halkı endişelendirdiği gerçeği es geçilmemiş, haberde buna da yer verilmiş.

4. Öneriler

Türcülüğten arındırılmış bir habercilik yaklaşımı, hayvanların medyada adil ve objektif bir şekilde temsil edilmesini sağlayarak, nihayetinde insan yaşamını da etkileyen neden-sonuç ilişkilerinin de irdelenmesine olanak tanıyor.

Bunun için dikkat etmeniz gereken noktalar şöyle sıralanabilir:

- Yıkımı anlatabilmek için o sürece giden sebepleri de anlatmak
- Bir orman yangını haberinde, hayvanların yaşam alanlarını, yaşanan değişimleri, sebep-sonuç ilişkileri kurarak belirtmek ve kalan yaşamlarının nasıl etkilendiği vurgulamak
- Kuraklık sebebiyle kuruyan gölde yaşanan toplu balık ölümlerini anlatan bir ekoloji haberinde, balıkların “susuz” kalması ya da toplu ölüme odaklanmak yerine balıkların neden öldüğü, gölün neden kurduğu, bu sürece nasıl gelindiği
- Yangınlar, savaşlar, çeşitli doğa tahribatı ve/veya can kaybı içeren olaylarda hayvanların akıbetini araştırmak ve buna haberde yer vermek
- Adil, tarafsız, duyarlı ve eşit yaşam hakkına saygılı bir dil

